

Covid-19 mõjud projekti
„Noorte tervistav ja arendav puhkus“
noorte püsi- ja projektlaagritele“
2021

Tellijä: Haridus- ja Noorteamet

Töö teostaja: Eesti Uuringukeskus OÜ

Veebruar 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
METOODIKA	5
Uuringu eesmärk	5
Valimi kirjeldus	5
Uuringu läbiviimise protsess	7
TULEMUSED	8
1. Covid-19 kriisi ja eriolukorra mõju noorte püsi- ja projektlaagritele	8
2. Noorte püsi- ja projektlaagrite abi- ja toetusmeetmete kasutamine 2020. aasta kriisi leevendamiseks	12
2.1 Kasutatud toetusmeetmed	12
2.2 Toetusmeetmete piisavus	14
2.3 2020. aasta abi- ja toetusmeetmete puudused	14
2.4 Ettepanekud sarnases olukorras tulevikus kasutatavatele abi- ja toetusmeetmetele	17
3. Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tegutsemine kriisiolukorras	21
4. Noorte püsi- ja projektlaagrites lähtuvalt Terviseameti, HTMi jt soovitudele kasutusele võetud Covid-19 ennetusmeetmed	23
4.1 Ennetusmeetmete järgimine majutuses	23
4.2 Ennetusmeetmete järgimine toitlustuses	24
4.3 Ennetusmeetmete järgimine programmilistes tegevustes	26
4.4 Ennetusmeetmete järgimine hügieeni tagamises	29
4.5 Haigusjuhtumid laagrites	31
5. Nutika noorsootöö võimalused ja infotehnoloogilised lahendused	33
KOKKUVÕTE	35
JÄRELDUSED JA SOOVITUSED	37

SISSEJUHATUS

Tulenevalt noorsootöö seadusest on Eestis kaht tüüpi laagreid – püsilaagrid, mis tegutsevad Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusloa alusel üle 60 päeva aastas ning projektlaagrid, mis tegutsevad kohaliku omavalitsuse tegevusloa alusel kuni 60 päeva aastas. Mõlemal on minimaalne ühe laagrivahetuse kestvus kuus ööpäeva. Eestis pakub iga-aastaselt noortele püsi- ja projektlaagri teenust ca 90 laagrikorraldajat¹, kes saavad toetust Haridus- ja Noorteameti projektist „Noorte tervistav ja arendav puhkus“. Nende seas on nii põhitegevusena laagrikorraldajaid kui huvitegevuse ja huvihariduse valdkonnas tegutsejaid, kelle jaoks laagrite korraldamine on lisategevus.

Projekt „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ sai alguse 1994. aastal ning toetab laagrikorraldajaid noortele tervistava ja arendava puhkuse sisustamiseks soodsamate võimaluste loomisel. Projekti rahastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu hasartmängumaksust laekuvatest vahenditest. 2020. aasta seisuga oli projektis neli tegevussuunda: püsilaagrid, sh soodustuusikud², projektlaagrid, noortekohtumised ja pädevuste suurendamine.

2020. aastal sai projektist toetust 75 laagrikorraldajat, kelle jaoks oli antud perioodil laagriteenuse pakkumine seoses ülemaailmse koroonapandeemiaga eriti väljakutsete rohke.

Laagrite korraldamine keelati alates 12.03.2020, kui Eesti Vabariigis kuulutati välja riiklik eriolukord. 15.05.2020 teavitati³, et alates 12. juunist on laagrite korraldamine taas lubatud tingimusel, et lähtutakse Terviseameti soovitudest hügieeni tagamisel, valitsuse poolt kehtestatud rühmapiirangust 20 inimesele ja vahetusepiirangust 300 inimesele. Eraldi tegi Haridus- ja Teadusministeerium 18.05.2020 soovitud⁴ laagri- ja malevakorraldajatele (sh rühmade hajutamine ja kokkupuute vältimine).

Alates 1. juunist 2020⁵ leevendati senini kehtinud piiranguid noorsootöö asutustele, kuid mitte laagritele ja seega jäid laagritegevustele kehtima sama ranged piirangud. Alates 1. juulist muutusid piirangud ja reeglid vabamaks kõigis noorsootööasutustes, kuid Haridus- ja Teadusministeeriumi soovitusi laagritele ei kohendatud. Küll aga võis teiste riiklike piirangute kaotamisest järeldada, et rühmadevaheline kokkupuude ei olnud enam keelatud.

Uue õppeaasta alguses, 22.09.2020 avalikustas Haridus- ja Teadusministeerium uued soovitud õppetöö, sh noorsootöö korraldamiseks, kus toodi esile, et õppeaasta sügisvaheajaks (19.-25.10.2020) laagrite korraldamiseks otseselt piiranguid ei kehtestata. Viiruse leviku

¹ Laagreid korraldatakse Eestis kokku rohkem, aga kuna kõiki neist ei korraldata riigi toel, ei ole laagrikorraldajate täpne arv teada.

² Soodustuusikud on projektis mõeldud nende noorte toetamiseks, kes on pärit suurtest või majanduslike raskustega peredest, asenduskodudest või on muul moel haavatavamas olukorras.

³ <https://www.hm.ee/et/uudised/infokiri-osalise-kontaktoppe-taastamine-noortelaagrid-ja-malevad-oppefilmid-viirustest>

⁴ https://www.hm.ee/sites/default/files/200518_parast_eo_soovitud_laagritele_ja_malevatele_covid-19.pdf

⁵ <https://www.hm.ee/et/uudised/infokiri-haridusvaldkonda-puudutavad-piirangud-alates-1-juunist>

tõkestamise esmaste abinõudena toodi välja hügieenireeglite järgimine ja laagriinõu hajutamine.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli välja selgitada, mil määral ja viisil mõjutas Covid-19 pandeemia ja 2020. aastal kevadel kehtestatud riiklik eriolukord projekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ peamisi tegevussuundi, eelkõige noorte püsi- ja projektlaagrite tegevust.

METOODIKA

Uuringu eesmärk

Uuringu **eesmärk** oli välja selgitada, mil määral ja viisil mõjutas Covid-19 pandeemia ja eriolukord projekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ peamisi tegevussuundi, eelkõige noorte püsi- ja projektlaagrite tegevust.

Lähtuvalt uuringu eesmärgist olid **uurimisküsimused** järgmised:

1. Milline on Covid-19 kriisi ja eriolukorra mõju noorte püsi- ja projektlaagritele (sh tegevustele)?
2. Milliseid abi- ja toetusmeetmeid said noorte püsi- ja projektlaagrid 2020. aasta kriisi leevendamiseks kasutada?
3. Milline oli 2020. aasta Haridus- ja Noorteameti⁶ ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tegutsemine kriisiolukorras, sh kuidas hindavad kriisiaegset tuge ja info edastamist laagrite korraldajad ning millised on arenguvajadused?
4. Milliseid Covid-19 ennetusmeetmeid võeti noorte püsi- ja projektlaagrites kasutusele lähtuvalt Terviseameti, Haridus- ja Teadusministeeriumi jt soovitudele?
5. Kas ja milliseid nutika noorsootöö võimalusi ja infotehnoloogilisi lahendusi kasutati seoses Covid-19 pandeemia ja eriolukorrast tingitud piirangutega toimetulekuks noorte püsi- ja projektlaagrites?

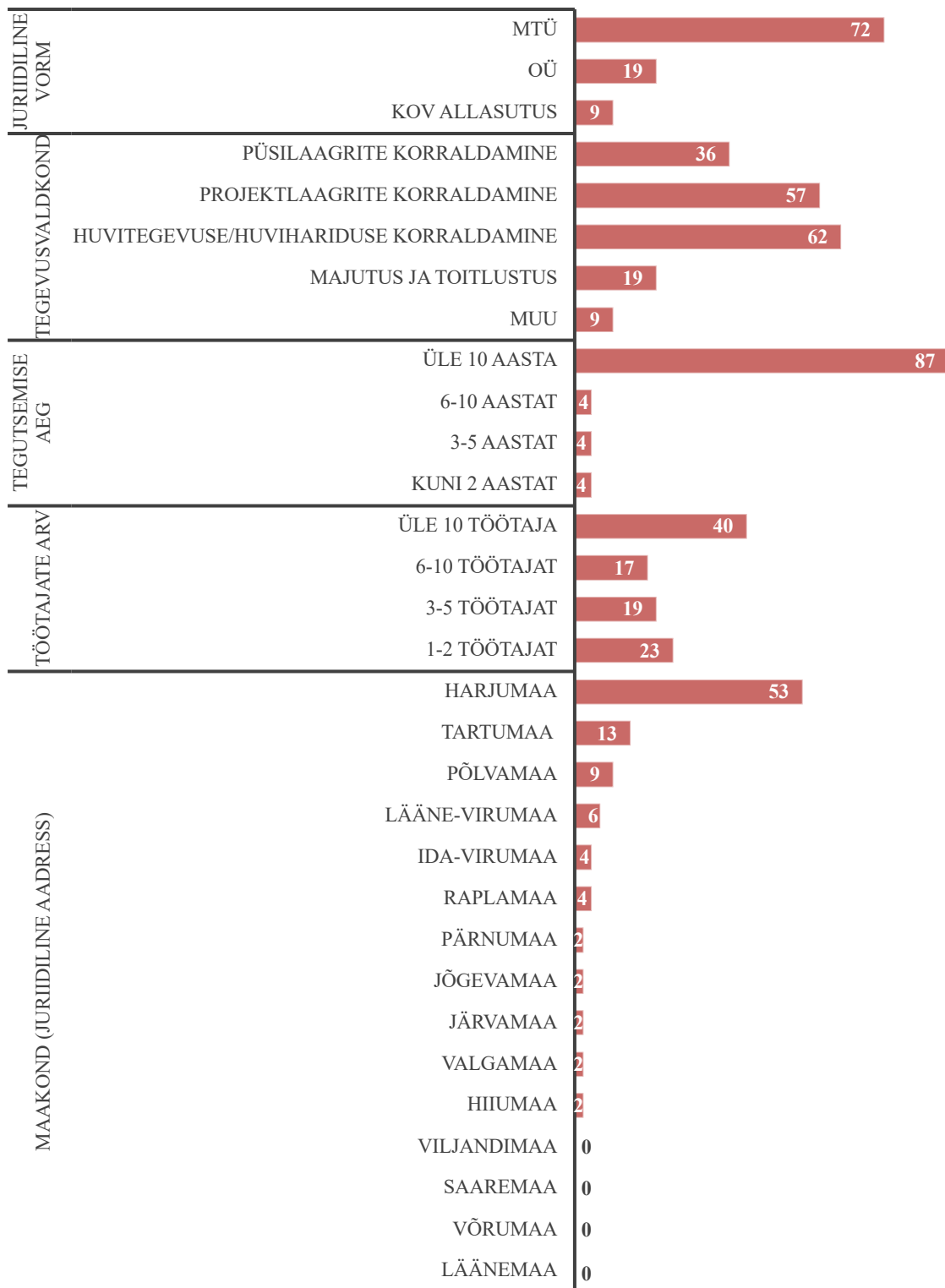
Valimi kirjeldus

Uuringu sihtgrupiks olid projekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ laagrikorraldajad, kes 2020. aastal oma planeeritud tegevusega jätkasid. Üldkogumi suurus oli 75 laagrikorraldajat ning uuringus kasutati kõikset valimit, ehk uuringus oli võimalik osaleda kõikidel üldkogumi liikmetel. Küsitlusele vastas 47 laagrikorraldajat, mis teeb vastamismääraks 63%.

Kuna tegemist oli kõikse valimiga, vastamismäär oli 63% ning valimi struktuur ei erinenud oluliselt üldkogumi struktuurist, võib valimit pidada esinduslikuks ja tulemusi üldistatavaks üldkogumile, ehk kõigile 75-le projekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ laagrikorraldajale, kes 2020. aastal planeeritud tegevusega jätkasid ja vastavat toetust said.

Valimi kirjeldus taustatunnuste lõikes on esitatud joonisel 1.

⁶ Enne 01.08.2020 Eesti Noorsootöö Keskus

Joonis 1. Vastajate jaotus (%; n=47).

Uuringu läbiviimise protsess

Uuringu läbiviimisel kombineeriti kvantitatiivset ja kvalitatiivset uuringumeetodit - esmalt viidi läbi **ankeetküsitlus** ning seejärel kaks **fookusgruppi**.

Küsitluse läbiviimiseks koostati koostöös Tellijaga ankeet, milles kasutati nii valikvastustega kinniseid kui ka mõningaid lahtiseid küsimusi. Ankeedile oli võimalik vastata nii eesti kui vene keeles. Koostöös Tellijaga valmis ka fookusgruppiintervjuude kava.

Kvantitatiivsete andmete kogumiseks kasutati uuringumeetodina veebiküsitlust (CAWI), mis toimus perioodil 13.-28. jaanuar 2021.

Küsitlemine toimus mitmes etapis, alates 13. jaanuaril 2021 ankeedi laiali saatmisega kõigile valimis olnud laagrikorraldajatele. Vastajatele saadeti koos kaaskirjaga e-postiga link programmeeritud küsimustiku aadressiga veebis. Kogu protsessi juhtis spetsiaalne veebiuuringute tarkvara. Küsitluse käigus jälgiti regulaarselt laekunud vastuste statistikat ning vastamisaktiivsust. Mittevastanutele saadeti kahel korral meeldetuletused meili teel ning tehti lisaks täiendav meeldetuletus telefoni teel.

Viimase sammuna küsitlusprotsessis vaadati üle kõik vastused ning korrigeeriti ankeeti sisestatud kommentaarid.

Küsitlustulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspakette *MS Excel* ja *SPSS*. Joonistel ja tabelites toodud andmed on ümardatud ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati alla või üle 100%.

Veebiküsitluse järel viidi 5. veebruaril läbi kaks fookusgruppi Microsoft Teams programmis, kus osales kokku 4 projektlaagri ja 7 püsilaagri korraldajat.

TULEMUSED

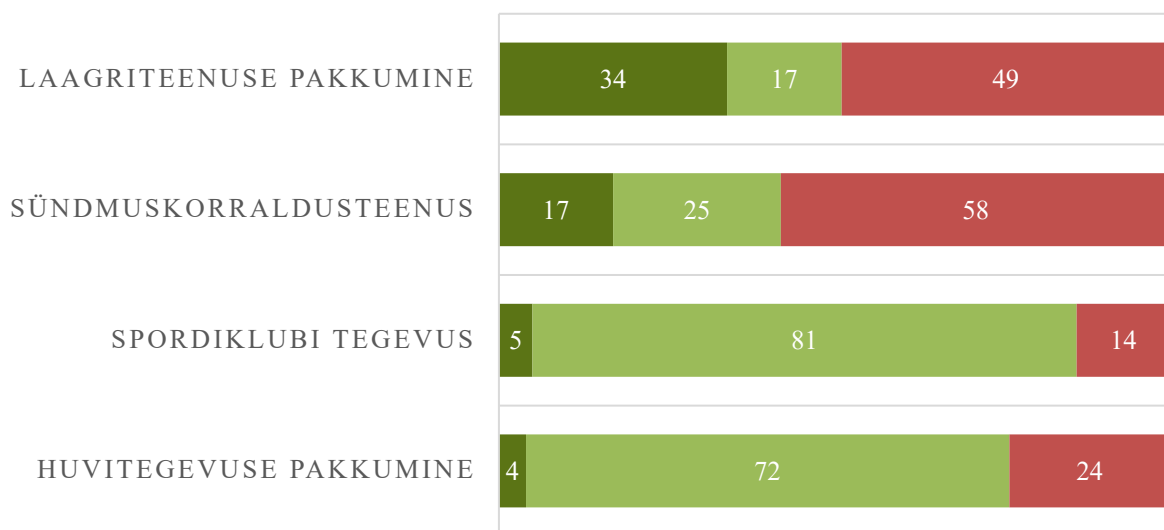
1. Covid-19 kriisi ja eriolukorra mõju noorte püsi- ja projektlaagritele

Covid kriisi ja eriolukorra mõjudest noorte püsi- ja projektlaagrite korraldamisele uuriti esmalt, millised laagrikorraldajate poolt pakutavad teenused ja tegevused noortele peatusid ja millistega oli võimalik jätkata kahel erinevate piirangutega perioodil - 12. märts - 11. juuni ning 12. juuni – 31. august 2020.

Perioodil 12. märts kuni 11. juuni peatasid laagriteenuse pakkujatest täielikult tegevuse ligi pooled, osaliselt jätkasid uue olukorraga kohandades 17% ning plaanitud kujul veidi üle kolmandiku (joonis 2). Kuna antud perioodil polnud laagrite korraldamine lubatud, peeti tegevuse plaanitud kujul jätkumise all eeldatavalt silmas laagrite ettevalmistust.

Laagriteenusest veelgi sagedamini, ligi 60% ulatuses, peatus 12. märtsist 11. juunini täiel määral sündmuskorraldusteenuse pakkumine. Uue olukorraga kohandades õnnestus osaliselt tegevust jätkata neljandikul ning plaanitud kujul 17% antud valdkonnas tegutsejatest.

Uue olukorra ja seatud piirangutega kohanes jätkati enim spordiklubide tegevuse (81%) huvitegevuse pakkumisega (72%).

■ Jätkus plaanitud kujul ■ Jätkus osaliselt kohandades uue olukorraga ■ Peatus täielikult

Joonis 2. Noortele pakutavate teenuste ja tegevuste toimimine 12. märts - 11. juuni 2020 (%).

Majutusteenuse, huvihariduse, koolituse, noorteühingute ning erivajadustega noortele suunatud teenuste valdkonnas tegutsejaid oli valimis osakaalude väljatoomiseks liiga vähe⁷, kuid ka nende hulgas esines nii oma tegevuse täielikku peatamist kui osalist või plaanitud kujul

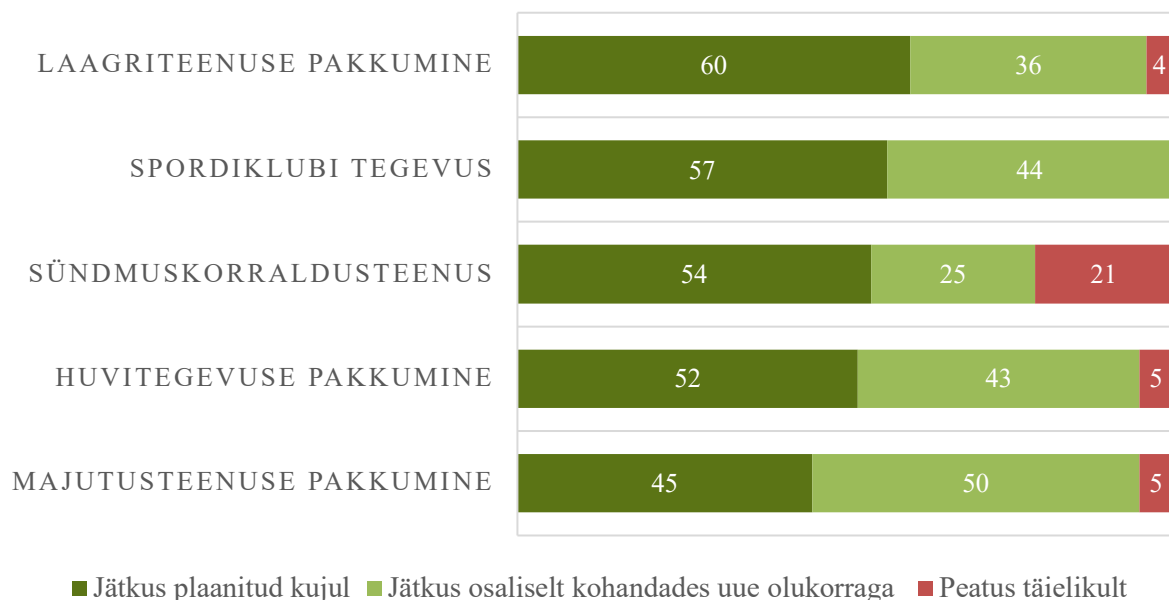
⁷ Igas nimetatud valdkonnas 6-18 vastajat.

jätkamist. Sealjuures täielikult peatus enim majutusteenuse (17 vastajast 10 juhul) ning jätkus osaliselt piirangutega kohanedes huvihariduse pakkumine (18 vastajast 14 juhul).

Eelnevast juba oluliselt leebemate piirangutega **perioodil 12. juunist kuni 31. augustini** jätkati pakutavate tegevustega valdavalt kas piirangutega kohandades või planeeritud kujul (joonis 3).

Laagriteenuste pakkumisega jätkas juba ligi 60% laagrikorraldajatest plaanitud kujul ning veidi enam kui kolmandik tegi seda osaliselt, olukorraga kohandades.

Täielikult peatunud oli sel perioodil kõige sagedamini - ligi viiendiku pakkujate puhul – sündmuskorraldusteenus. Spordiklubide tegevus ei peatunud täielikult ühelgi juhul, nii huvitegevuse kui majutusteenuse pakkumisest loobujaid oli 5% ning laagrite korraldamine peatus täiel määral 4% ulatuses.

Joonis 3. Noortele pakutavate teenuste ja tegevuste toimimine perioodil 12. juuni - 31. august 2020 (%).

Huvihariduse, koolituste, noorteühingute ning erivajadustega noortele suunatud teenuste pakkujaid oli taas osakaalude väljatoomiseks vastajate seas liiga vähe, kuid ka neis valdkondades oli enim 12. juunist kuni 31. augustini tegevustega plaanitud kujul jätkanud.

Jäädavalt või vähemalt 2020. aasta lõpuni lõpetas Covid piirangute tõttu tegevuse kolm uuringus osalenud laagrikorraldajat koolituste ning samuti kolm sündmuskorraldusteenuste valdkonnas.

Teenuste pakkumisega osaliselt jätkanud laagrikorraldajad tõid piirangutega kohanemiseks tehtud muudatustena välja peamiselt osade laagrivahetuste ära jätmist, laagrite toimumise edasi lükkamist, osalejate arvu vähendamist, tavapärasest väiksemates gruppides tegutsemist ning üldist kehtivatele Terviseameti jm nõuetele vastavat tegutsemist:

„Laager toimus vaid ühele rühmale, kuna reeglite muutmise ja laagri toimumise vahele jäi vähe aega. Korrektnel laagri korraldamine iga laagri rühma kohta kaks treenerit oleks kujunenud liialt kulukaks ning sisuliselt rühmad ja treenerid eraldatult hoida peaaegu võimatuks.“

„Osalejate arvu vähendamine tingis laagrite kokkupanemise. Gruppide põhine majutus. Huvitegevus eraldi gruppidele. Toitlustamise ümberkorraldus. Tihedam elamistingimuste puhastamine.“

„Tuli kiiresti tegutseda. Plaaniatud oli 250 last laagrisse. Vähendasime riski maandamise mõttes. Rentisime suuremaid ruume hajutamise mõttes.“

„Vähendasime noorte arvu, et tagada 20-liikmelised grupid, ühe vahetuse pidime ära jätma. Kasutasime mõistlikkuse printsiipi, lisades juurde erinevad täiendavad reeglid laagrikavas, korralduses ja suhtluses väljaspool laagrit.“

„Juunis tegime linnalaagreid ja viisime läbi treeninguid. Jäi ära PEREPÄEV, VÕÖEKSAM, 3 judoturniiri.“

„Lükkasime edasi, kasutasime palju desovahendeid ja järgisime nõudeid.“

„Grupid vähenesid, vahetuste kuupäevad muutusid, välisklientide täielik puudumine oli osaliselt täidetud kohaliku kontingendiga.“

Majutusteenuse pakkujad lähtusid piirangute ajal tegutsedes kehtivatest piirangutest ning HTM-i ja Terviseameti nõuetest ja soovitustest, hajutasid kliente, korraldasid ümber toitlustamist, puhastasid tihedamini majutusruume, otsisid uusi partnereid ning pakkusid kriisimajutust.

Huvihariduse ja huvitegevuse pakkujad kasutasid oma tegevusi uue olukorraga kohandades distantsõpet, nt individuaalseid ja väiksemates gruppides tegevusi, viisid tegevusi läbi õues, jätkasid tegevusi harvemini ja vähemate osalejatega ning lähtuvalt muudest kehtesatud erinõuetest.

Spordiklubid jätkasid osaliselt kehtesatud piirangute kontekstis tegevust viies läbi treeninguid interneti vahendusel, õues, individuaalselt, väikestest gruppides ja hajutatult.

Koolitustegevustega jätkati osaliselt peamiselt veebikoolitustena (Zoomis), aga ka individuaalse tööga. Lisaks toodi välja:

„Inimesed olid väsinud ja kartsid kõike. Koolitus toimus veebi teel, mis ei ole aktiivsete osaluskoostuste tegemisel hea.“

Noorteühingud täitsid tegevustega jätkamisel valitsuse, Terviseameti ja Eesti Noorteühenduste Liitu poolt etteantud nõudeid ning vähendasid kontaktkohtumiste arvu.

Sündmusteenuse korraldajaid töid piirangute ajal osaliselt tegutsemist jätkates välja samuti Terviseameti nõuete järgimist, tööd väikestes gruppides, erinevate võistluste korraldamist Interneti kaudu, kavandatud võistluste viimist hilisemale ajale ja läbi viimist välitingimustes ning viies läbi vaid üksikuid sündmusi. Näiteks järgnevalt:

„Lisasime juurde erireeglid, et vähendada kontakte, teatud tegevused jätsime ära, kus toimus kontakt. Vähendasime osalejate arvu.“

Fookusgruppides toodi piirangute ajal tegutsemisel välja, et laagrite korraldamisel oli 2020. aasta suvel palju ebakindlust, kuid samas nõudlus nende järele oli suur:

„Mina võtsin enne suve vastu otsuse, et meie oma laagritele reklaami ei tee, sest oli ikkagi tõenäosus, et laagreid suvel ei toimu. Ja juhul kui toimub, siis ma ei tahtnud võtta seda vastutust, et kui nüüd laager toimub ja keegi haigestub laagris, et mina siis vastutan selle haigestumise eest 100%. Tulid laagrisse need lapsed, kes tulid ja vastutus oli ka kaudselt lapsevanematel, kes saatsid oma lapsed laagrisse, teades, et seal on risk ikkagi haigeks jääda mingite juhuste kokkulangemisel. Ja huvitav oli see, et meil oli see aasta laagrisse päris suur tung Eesti laste poolt, kuigi me reklaami ei teinud. Isegi kui mõni ära ütles, siis tulid teised asemele. Ma olen eraettevõtja ja ma pean selle riskiga arvestama, et kui me gruppe täis ei saa, et kust me leiame neid vahendeid, et püsilaagrit ülal pidada.“

„Osad, kes tulid suvel meie laagrisse, ütlesid, et laagreid jäi palju ära. Täna mulle tundub, et nõudlus laste laagritele on suur, meil on täna planeeritud talvelaager ja seal on registreerinud rohkem inimesi, kui me vastu saame võtta. Aga täna on meil teadmatus, et me ei tea, mis saab. Me oleme teinud ettevalmistusi, mõned kulutused, aga ma ei tea, kas laagreid tohib korraldada või mitte.“

Samuti oli probleemiks, et osalejate arvu vähenemine raskendas laagrite finantsilist olukorda ja tegevuste planeerimist:

„Ümberkorraldusi pidime tegema väga palju, finantsiliselt oli väga raske. Väga palju oli laagrituusikust loobujaid. Täitumine oli ligi 1/3. Mujalt riikidest ei saanud lapsed ega ka koolitajad tulla laagritesse. Nt keelelaagreid oli väga raske korraldada seoses sellega, et välismaa koolitajad ei saanud kohale tulla. Juunikuuni me ei saanud ühtegi laagrit korraldada ja suvekuudel oli täituvus madal. Ja nüüd on jälle piirang kuni veebruarikuu keskpaigani. Ühesõnaga väga raske on.“

„Tõsi, laagrite täituvus oli madal, ka spordivaldkonnas. Me tõstsime osad laagrid kokku ka finantsilises vaates, et nad efektiivsemalt toimiks. Samas COVIDi vaatest see võib-olla nii hea ei olnud. Samas kui täituvus on madal, siis on laagrite korraldamine finantsiliselt miinuses. Aga üldises plaanis olin ma valmis suuremateks probleemideks.“

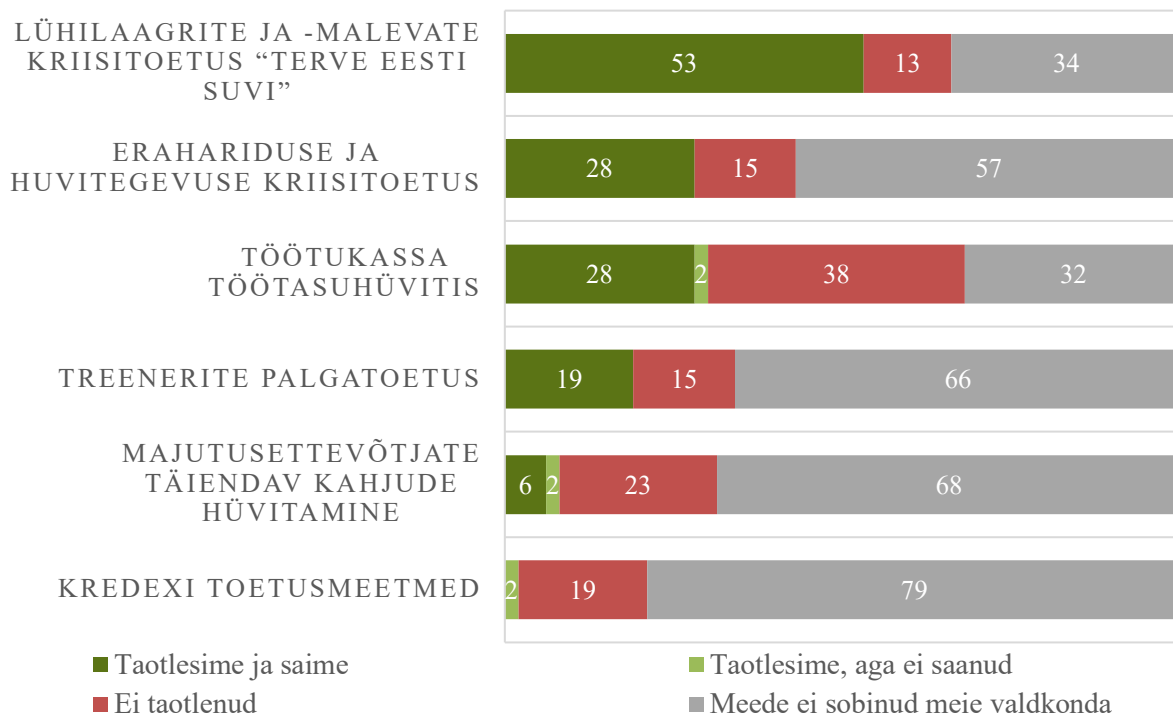
2. Noorte püsi- ja projektlaagrite abi- ja toetusmeetmete kasutamine 2020. aasta kriisi leevendamiseks

2.1 Kasutatud toetusmeetmed

Noorte püsi- ja projektlaagrite abi- ja toetusmeetmetest kasutati 2020. aasta kriisi leevendamiseks enim lühilaagrite ja -malevate kriisitoetust “Terve Eesti suvi”, mida said enam kui pooled uuringus osalejad (joonis 4). Pea 30% teenusepakkujatest sai erahariduse ja huvitegevuse kriisitoetust ning töötukassa töötasuhüvitist, ligi viiendik treenerite palgatoetust. Majutusettevõtjate täiendav kahjude hüvitamine sai osaks 6%.

Olukorda, kus erinevaid toetusi küll taotleti, kuid ei saadud, esines harva - 2% ulatuses nii töötukassa töötasuhüvitise kui majutusettevõtete täiendava kahjude hüvitamise puhul. Samuti 2% taotles Kredexi toetusmeetmeid, kuid neid saada ei õnnestunud ühelgi uuringus osalejale. Kõige sagedamini, ligi 40% ulatuses, loobuti aga töötukassa töötasuhüvitise taotlemisest.

Muude saadud toetustena mainiti lisaks eelpooltoodule Naiste Meistriliiga toetust.

Joonis 4. Abi- ja toetusmeetmete kasutamine 2020. aasta Covid-19 kriisi leevendamiseks (%).

Kõigilt erinevat liiki toetuste saajatelt uuriti ka seda, kas ja kui siis milliseid tegevusi tuli lisaks teha, et kvalifitseeruda abi- ja toetusmeetmetele.

Kõigi meetmete puhul toodi enim välja, et **lisategevused polnud vajalikud**, sest vastati tingimustele:

„Ei pidanud midagi lisaks tegema. Kvalifitseerusime kõigis kolmes punktis: polnud tööd pakkuda, käive vähenes ja hoidsime töötajad tööl.“

Toetuse saamiseks **vajalike lisategevustena** toodi välja avalduse, taotluse, dokumentatsiooni, projekti ja eelarve esitamist. Erahariduse ja huvitegevuse kriisitoetuse saamisel mainiti lisaks ka treenerite palgamäära ja treeningtasude langetamist.

Lühilaagrite ja -malevate kriisitoetuse “Terve Eesti suvi” puhul nimetati toetuse jaoks kvalifitseerumiseks vajalike ümberkorraldustena järgmisi tegevusi:

- ✓ korraldati ilma ööbimiseta linnalaagreid;
- ✓ korraldati lisa lühilaagreid;
- ✓ organiseeriti laagrisse tootlustus;
- ✓ tihendati igapäevast laagri tegevusprogrammi;
- ✓ tühistati tavalised laagrivahetused ja kohaneti ümber lühilaagri toetusele;
- ✓ võeti laagrisse rohkem lapsi.

Lisaks toodi välja, et saadud toetus tuli osaliselt tagasi maksta, kuna tulid uued piirangud ning 2021. aastal raha kasutada ei saanud.

Erinevate **abi- ja toetusmeetmete mitte taotlemisel** paluti seda **põhjustada**. Kõigi toetuse liikide puhul oli sagedaimini põhjuseks vastava vajaduse puudumine. Mitmetel juhtudel puudus ka info antud võimaluste olemasolust, ei täidetud vajalikke tingimusi või kardeti toetuse taotlemisega kaasnevat liigset bürokraatiat.

Töötukassa hüvitise puhul oli taotluse esitamata jätmise põhjuseks ka tegutsemine KOV allasutusena, majutusettevõtjate täiendavat kahjude hüvitamist ei taotletud toetuse väiksuse tõttu ning treenerite palgatoetuse taotlemist takistas töö toimumine vabatahtlikkuse alusel.

Lühilaagrite ja -malevate kriisitoetuse “Terve Eesti suvi” puhul mainiti järgnevat:

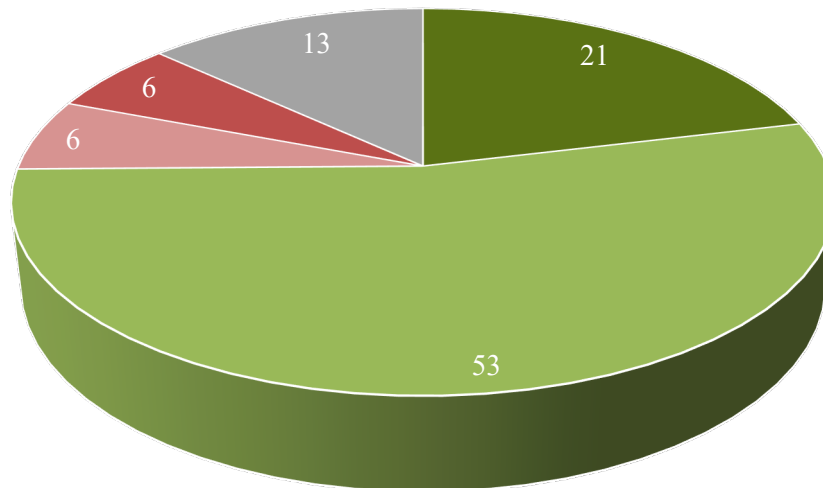
„Kui laager on planeeritud varakult vastavalt noorootöö seadusele, siis antud toetust ei olnud võimalik taotleda neil, kes teevad pikaajalisi plaane ja teevad laagreid seaduse põhisel.“

KredExi toetusmeetmed kas ei sobinud, hinnati oma võimalust toetust saada väikeseks või puudusid omafinantseeringuks omavahendid:

„Mis peamine - kust saada projektide omafinantseeringu osa? Lõppude lõpuks kulutati kogu raha kevadel laenudele ja kommunaalteenustele, kõik vähesed reservid kulutati sellele.“

2.2 Toetusmeetmete piisavus

Enam kui poolte vastajate hinnangul aitasid olemasolevad abi- ja toetusmeetmed leevendada pandeemia ja eriolukorra mõjusid 2020. aasta kevad-suvisel perioodil pigem piisavalt ning viiendiku arvates täiesti piisavalt (joonis 5). Nii pigem kui täiesti ebapiisavaks peeti vastavaid meetmeid 6% ulatuses ning 13% puudus selles osas arvamusi.

- Täiesti piisavalt
- Pigem piisavalt
- Pigem ebapiisavalt
- Täiesti ebapiisavalt
- Ei oska öelda

Joonis 5. Kuivõrd piisavalt aitasid olemasolevad abi- ja toetusmeetmed Teie hinnangul leevendada pandeemia ja eriolukorra mõjusid? (%)

2.3 2020. aasta abi- ja toetusmeetmete puudused

Laagrikorraldajad said uuringus välja tuua ka aspekte, millest jäi nende hinnangul 2020. aastal seoses abi- ja toetusmeetmetega puudu.

Selgus, et parendada saaks **kommunikatsiooni**:

„Ei jõudnud info meie spordiklubini!“

„Ilmselt selles segases olukorras palju paremini ei oleks saanud teha. Edaspidi saab kommunikatsiooni ja otsustusselgust olla rohkem.“

Toetused võiks olla suuremad, laiapõhjalisemad ning jagatud võrdsetel alustel:

„Püsi ja projektlaagrite suurem toetus.“

„Täiendavat toetust vajasisid ka alates 6-päevased laagrivahetused, just püsilaagrid.“

„Omavalitsuse toetus“

„Toetust saab taotleda organisatsioon, kes pakub teenust vastavalt noorsootööseadusele - mitte kõik ka 2-päevased laagrid (seda ju seaduses ei ole).“

„Võrdsest kohtlemisest.“

„Kuna juba enne Covid-19 puhkemist kärbiti püsilaagrite toetusi taotlusega võrreldes 8%, siis tuli lapsevanematel rasketes oludes tasuda tuusiku eest rohkem.“

„Laagrikontekstis puudus abi, ei arvestatud sellega, et lapsevanemad kartsid lapsi laagrisse saata ja vähenes osalejate arv, mis tegi laagritegevuste korralduse väga keeruliseks, just materiaalses mõttes.“

„Vajaduse korral osteti täiendavaid desinfektsioonivahendeid, mis ei olnud laagris eelarves. Laagri töötajad töötasid suurema koormusega, kuna pöörasid hügieenile ja puhtusele tavapärasest suuremat tähelepanu. Kahjuks ei sisalda eelarve summasid, millega autasustada töötajaid lastele turvalise keskkonna säilitamise eest.“

„Laagritoetuse detsembrikuu tagasinõudmine on mitte kaalutletud otsus, kuna on tehtud kulutusi. Samuti on antud soodushinnaga lubadusi ning registreerinud lastele on väga keeruline raha juurde küsida, järelikult toetuse taotleja kannab sellise otsusega kasu asemel hoopis kahju.“

Puudusi leiti ka toetusvalemi arvutamises:

„Toetusvalemi arvutamisel võeti kõigi arvutuste aluseks töötajate palkade suurus. See ei kajasta ettevõtete tegelikke kulusid. Eriti naljakas nägi välja arvutus aasta lõpus, kui aluseks oli novembri 2020 palkade maksmine. Spetsiifika ja hooajalisuse tõttu vähendasime töötajaid hooajavälisel ajal ja värbasime puhkusteks. Lõikasime septembris palju, värbamine oli plaanis detsembris ja jaanuaris. Kuid kõik oli suletud, nii et topelt (isegi kui vähemalt kümnekordne !!!) palga maksmine novembri eest tundub naeruväärne. Lõppude lõpuks on nulliga korrumine null!“

Palju segadust tekitas abi- ja toetusmeede „**Terve Eesti suvi**“ - meetmega eelistati neid laagrikorraldajaid, kellel puudusid pikaajased kogemused laagrite korraldamisel, jättes samas lisatoetuseta pikaajaste kogemustega projekt- ja püsilaagrite korraldajad, kellele olid kehtestatud ranged piirangud:

„Meil püsilaagril ei olnud võimalik seda toetusmeedet „Terve Eesti suvi“ kasutada, sest me paneme oma plaani paika ikkagi kevadel ja meil ei anna lihtsalt käigu pealt asju muuta, et teeme poole lühemad laagrid vms.“

„Püsilaagritele kehtestati Covidiga seoses piirangud - lubatud laste arv oli väiksem kui esialgu oli planeeritud, kuid siis tuli äkki toetusmeede, mis lubas kõike teha - lühemad laagrid jne. See tekitas hämmeldust.“

„Minu arvates see oli ikkagi väga ebaõiglane meede pikaajaste laagrikorraldajate osas, kes planeerivad pikalt ette, et vastata kõikidele riiklikele nõuetele ja siis tulevad lihtsalt 3-4 päevased laagrid, kes saavad kümnekordse toetuse võrreldes meiega, peavad vastama

vähestele nõuetele jne. Ja siis nad ei teinud neid laagreid tasuta, vaid see oli lihtsalt nõueteenistus neile. Mina, kes ma olen 20 aastat laagreid korraldanud, mina pidin tegema 6-päevaseid laagreid ja meie ei saanud seda taodelda. Toetada võiks ikkagi pikaajsete laagreid korraldajaid. Mille nimel ma siin vaeva näen? Oleks võinud toetada pikaajsete laagrite korraldajad tasuta toitlustuse või bussisõidu osa vms. “

Probleemina nähti ka seda, et püsi- ja projektlaagritele **ei kompenseeritud** Covid pandeemiaga seoses kehtestatud laste arvu piirangutest tulenevat **saamata jäänud tulu**:

„Kui seni oleme saanud laste arvu pealt toetust - nii palju kui käib, nii palju saame ka toetust. Nüüd kui oli COVID, siis meil tekkis probleem, et aasta alguses me planeerisime täislaagrit ja kui nüüd tuli poole vähem noori, siis tuli saamata tulu kuidagi kompenseerida. Praegused toetused seda minu teada ei teinud. “

„Püsilaagritel on kulud ikka, nii haldus- kui ka hoolduskulud. Kui meil tuleb vähem lapsi, siis me ei saa katta oma kulusid, kuidas me siis üleval hoiame oma püsilaagreid? Riik võiks mõelda selle peale. “

Erimeetmega olid **soodustatud lühilaagrid**, mille kontseptsioon ei toeta tegelikult laagrite noorsootöö eesmärki (laste iseseisvumine ja toimetulekuoskuste omandamine jne):

„See lühilaagri meede sobis võib-olla rohkem nendele, kus noored olid juba organiseerunud, nt spordilaagrid. Kuid jah, me saime selle toetuse eest korraldada maleva, sest meil oli KOV-iga kiire suhtlus sellel teemal. “

„Osad püsilaagrid tegid nii, et loobusid oma üldisest tavapärasest toetusest ja taotlesid erimeetme toetust. Sealjuures lühendati laagripäevade arvu, mis ilmselt mõjutas ka laagri kvaliteeti. Samas psühholoogid ütlevad, et laste iseseisvumise huvides ja toimetulekuoskuste arendamisel, peaks laagripäevade arv olema vähemalt 6 päeva või pikem. Sellega lühilaagrite soosimisega astuti pikk samm tagasi. Aga samas püsilaagrikorraldajad oma ellujäämise huvides finantsilises plaanis mõtlesid kastist välja ja seda ei saa pahaks panna. “

„Püsilaagrid on ikkagi noorsootöö mõttes kõige kvaliteetsemad laagrite seas ja minu arvates oleks võinud neid ka rohkem toetada. Kuid tundus, et küsimus polnud kvaliteedis, vaid kvantiteedis. “

„Selle asemel, et toetada neid laagreid, kes vastavad kõikidele noorsootöö tingimustele, toetati 3-4-päevaseid laagreid, kes ei pidanud väga mingitele tingimustele vastama. Minu arvates see käis Noorsootöö seadusele vastu. “

Püsi- ja projektlaagrid said abi- ja toetusmeetmeid kasutada juhul, kui oli olemas kindel meeskond ja kindel sihtrühm (nt spordilaagrid). „Terve Eesti suvi“ toetusmeede oli halvasti ajastatud arvestades, et kõik lapsed olid suvevaheajal ja laagritesse oli raske lapsi leida. Tavaliselt leitakse lapsed läbi kooli või noorsootöö tegevuste.

„Tänu sellele, et meil oli olemas oma laagrikoht, töötajad ja ka noored keda laagrisse kutsuda, siis meile oli lihtsam asju ümber korraldada - lühendada laagrite pikkust ja toetust taodelda. Paljude pikaajsete laagri korraldajate jaoks see ajaline faktor oli muidugi takistuseks erimeetme toetuse taotlemiseks. “

„Meetme ajastatus oli küll kummaline. Kust ma pidin need laagris osalejad leidma, kui koolid on kinni, suvevaheajal? Ma ei otsi ju laagritesse lapsi läbi Õhtulehe.“

„Probleem oli ka selles, et kuidas me lastele pidime laagreid nõ turundama. Tuli erimeede. Lapsed olid kõik suvevaheajal. See oli 1 probleem. Teine probleem oli, et kui me taotlesime toetust, siis me ei teadnud, kas me toetust saame, sest selle menetlemine võttis ka aega. Aeg aga kulus. Meil oli probleem, kas ja mis hinnaga me lastele seda laagrit pakume, mis tasu eest. Sest see on üldiselt oluline faktor laagris osalemiseks. Aeg ja ebakindlus olid kõige suuremad probleemid.“

2.4 Ettepanekud sarnases olukorras tulevikus kasutatavatele abi- ja toetusmeetmetele

Nii küsitlusuuringus kui fookusgruppides paluti püsi- ja projektlaagrite korraldajatel teha ettepanekuid tulevikus sarnases olukorras vajalikeks abi- ja toetusmeetmeteks.

Vajalikuks peeti nii **palga-, tegevus-, halduskulude kui rendipindade toetust:**

„Palgatoetus ja tegevustoetus. Püsiikulude toetus.“

„Kõige tähtsamad sellistel puhkudel ongi treenerite palk ja rendipindade maks. Neid ei teeni muidu, kui tegevus on blokeeritud.“

„Treenerite tööjõukulude osalise katmisega.“

„Samamoodi palgatoetust ja kui ruumide renti tuleb ka tasuda, siis ka selle toetust.“

Sooviti saada toetust **ärajäädud laagrivahetuste ja mittetäitunud kohtade** korral:

„Toetus laagrivahetustele, mis ära jäävad.“

„Laagritoetuse kasv ja aktsepteerida mittetäituvaid kohti, mis niigi on laagripidajale kahjumlik.“

„Ära jäädud vahetuste, koolireiside ja ekskursioonide kompensatiooni.“

„Kui planeeritud ja lapsevanemate poolt broneeritud laagrivahetused jäävad ära sarnastel põhjustel Covid-19-ga, siis võiks riik katta siiski nendele laagrivahetustele taotletud toetuse summa.“

„Laagritegevus toimub põhiliselt küll suvel, aga näiteks talvel 2020 keelati laagrid ära ja meie sealhulgas valmistasime ette ja tegime tööd selle nimel, aga tegime tasuta tööd, kuna talvine toetusmeede ei käinud kuidagi laagrite kohta. Nii jäid inimesed töö eest tasumata, sest puudus raha, mille eest tasuda töötasusid. Laagrid olid ka juba enne vastutavad hügieeni eest, nõudes koristust ja hügieeni mitu korda päevas. Laagrite piiramine ei ole lahendus, sest noored on teises kohas, tegutsevad ja sotsialiseeruvad, arenevad.“

Vajalikuks peeti **toetusmeetmete paindlikkust ja laiemat katvust:**

„Anda võimalus kasutada planeeritud laagrite, võistluste raha, nihutades kuupäevi soodsamaks perioodiks. Sest projektiraha katab osaliselt kulud. Ürituste ettevalmistamine algab aegsasti ja mõnda kulu ei saa tagasi maksta.“

„Tuleks kuidagi arvestada ettevõtte eripära, käivet, kinnisvaraobjektide arvu, mida ettevõtte oma tegevuse jaoks hooldab, keegi ei tühistanud laene ega kommunaalteenuseid.“

„Toetusmeetmed võiksid laieneda ka projektlaagritele - huvikoolidele, mitte ainult erasektorile.“

„Toetada neid püsilaagreid, kes pakuvad tuusikupõhist laagriteenust.“

Arvestades kestvat pandeemia olukorda oleks võinud ärajäänud laagrite toetuste perioodi **pikendada järgmisse aastasse:**

„Meil oli plaanis aasta lõpus korraldada lastele lühilaager, olime selle välja kuulutanud juba sihtrühmale, kuid kuna aasta lõpus keelati laagrite korraldus, siis lükkasime laagri edasi järgmisse aastasse. Nüüd saatis HTM kirja, et kuna laagreid ei saa see aasta enam korraldada, siis kandke raha tagasi. Samas me olime üldkulutusi juba teinud ja lastele lubanud laagri järgmisel aastal. Me ei saa lastevanematelt ka nüüd küsida topeltsummat. Ühesõnaga oleme suure surve all - raha pole, osa kulutusi juba tehtud, sealjuures lapsed ootavad juba seda hea hinnaga laagrit järgmisel aastal. HTM oleks ju võinud seda toetusperioodi pikendada.“

Leiti, et abi- ja toetusmeetmed peaksid olema **hästi läbi mõeldud, võrdselt alustel, sihtotstarbelised ja mõistlikult ajastatud:**

„Täna me saame riiklikult laagri toetust laagris viibitud päevade pealt, me olime juba kevadel väljakuulutanud tuusikumaksumuse ja kui nüüd tulid tavalaagritel osta desovahendeid, mis ei ole odavad, siis me ei saanud ju lisada väljakuulutatud tuusikule desovahendi tasu. Selles mõttes võiks riik ikkagi toetust anda sihtotstarbeliselt - toetus tulemata jäänud laste osas seoses piirangutega. Eesmärk oleks täita ju kõiki tingimusi nii, et laagrid toimiksid ja kvaliteet ei kannataks. Ma näen, et laagritele üldse ei peaks toetust jagama lapsepõhiselt vaid tegevuskulude põhiselt.“

„Püsilaagrites me ei saanud ka midagi enam ümber korraldada, et mahtuda selle erimeetme toetuse alla, sest mahud olid juba suve lõpuni välja müüdnud.“

„Laagrite toetusmeetmega võiks toetada võrdselt kõiki laagreid, nii neid, mis on enne registreeritud ja planeeritud, kui ka neid, mis reklaamitakse toetuse valguses, sõltumata laagrite pikkusest 3, 5, 6 jne päeva. Need laagrid, mis said 2.70 toiduraha toetuse, ei saanud kuni 20 või 40 euri suurust päevaraha toetust - see tekitas küll ebameeldiva tunde, ühest küljest soovitakse ametlikke registreeritud, kvalifitseeritud personaliga laagreid ja teisest küljest, kui seda oled ja teed oma 6-päevast laagrit, siis kriisitoetust ei saa, seda saavad 3- ja 5-päevaste laagrite tegijad, mida muidu üldse laagriks ei peeta - ebakõla...“

Meetme põhifookus - **vähekindlustatud lastega perede aitamine** - on oluline, kui samas oli antud olukorras ajaliselts raskendatud:

„Minu arvates võiks rohkem mõelda sellele, et võimalikult paljud lapsed saaks laagrisse tulla. Meie kutsusime sellel 2020. aastal kriisimeetme toel korraldatud laagrivahetustesse just neid lapsi, kellel muidu ei oleks võimalik laagrisse tulla.“

„Rahaline abi võiks olla suurem, sest kõigil vanematel pole võimalusi oma lapsi laagrisse saata.“

„Selles erimeetmes oli välja toodud, et see on eelkõige suunatud vähekindlustatud perede lastele. Arvestades kui lühike aeg oli laagri planeerimiseks, siis see on ikkagi väga vähetõenäoline, et lapsed üles leiti. See on ikkagi aeganõudev protsess nende lasteni jõuda. Ja kui see erimeede oli suuantud eelkõige vähekindlustatud peredele, siis oleks võinud hoopis seda 11 euro toetust tõsta.“

Toetuste maksmisel **ei tohi tekitada ebavõrdset seisu** laste osas, kes laagrites osalevad:

„Kui tulevikus peaks veel tulema olukord, kus riik pakub lisatoetust laagrite korraldamisele, siis võiks olla see rohkem läbi mõeldud, kellele ja mis alustel peaks toetust jagama. See eelmise aasta toetusmeede oli püsilaagrite suhtes ebaõiglane. Kui leiti selline summa nagu eelmine aasta erimeetmeks, siis oleks võinud kõikide laagrite toetust ju suurendada. Osad laagrid pidid toimetama 5.40 toetusega, teised said aga 40 eurot toetust. See on ebavõrdne ka laste suhtes.“

Erimeede võimaldas pakkuda osasid laagreid **lõpptarbijale tasuta**, kuid mõnede laagrikorraldajate arvates ei olnud see parim lahendus noorsootöös osalejate suurendamiseks:

„Meie saime teha erimeetmega paljudele lastele, sealhulgas nendele lastele, kes tavaliselt laagris ei käi rahalistel põhjustel. Meie kogemus näitas, et nende seas oli väga palju lapsi, kes ei hinnanud seda laagrit - korralagedust oli palju, ei viitsitud tegevustest osa võtta jne.“

Peaks olema abi- ja toetusmeede selleks, kui **laagris avastatakse COVID juhtum**, lisaks peaks olema sihtotstarbeline toetus COVIDi eritingimustest tulenevatele kulutustele:

„Kui laager ei täitu, samas, et laagrid saaksid toimuda, siis on oluline, et kogu finantsilist raskust ei pandaks laagri korraldaja peale, seda kulu võiks toetada riiklikult.“

„Kõige enam mõjutas see seda, et pidime lapsi hajutama ja rühmi ei tohtinud kokku lasta. Lisaks laste arv oli piiratud. See omakorda põhjustas seda, et kuna püsilaagrites pannakse teenused lukku juba kevadel ja KOVile öeldakse hinnad kevadel, siis sa ei saa hiljem hakata neid tõstma põhjusega, et lubatud laste arv vähenes. Ja hinnad on tundlikud.“

„Eraldage hügieeni ja puhtuse jaoks rohkem raha (või pakkuge tsentraliseeritud).“

Püsilaagritele tuleks luua **toetus, mis kataks halduskulusid**. COVIDist tulenevalt, kui on vähem lapsi, siis on ka vähem tulu:

„Kui Covidi eritingimustega peab ka sel suvel arvestama, siis me peame sellega lihtsalt arvestama ja muud midagi, eelarvet piirama. Kui ma siiski mingi ettepaneku teeks, siis meil võiks püsilaagritel olla mingi toetus, nt projekttoetuse vormis, kus me saame taodelda toetust nt amortiseerunud hoonetele. Fakt on see, et kui laste arv laagrites väheneb, siis vähenevad ka need finantsallikad, millega kaudu me remondime hooneid jne“

Lisaks muudatusettepanekutele toodi välja ka **olemasolevate toetuste toimimist** ning soovitati tulevikus sarnases olukorras nendega jätkata, näiteks:

„Laagrite toetused on ülihead.“

„Sarnaseid meetmeid aastaga 2020.“

„Rahaline toetus peaks jätkuma, et oleks võimekus tegevusega jätkata peale kriisi leevenemist.“

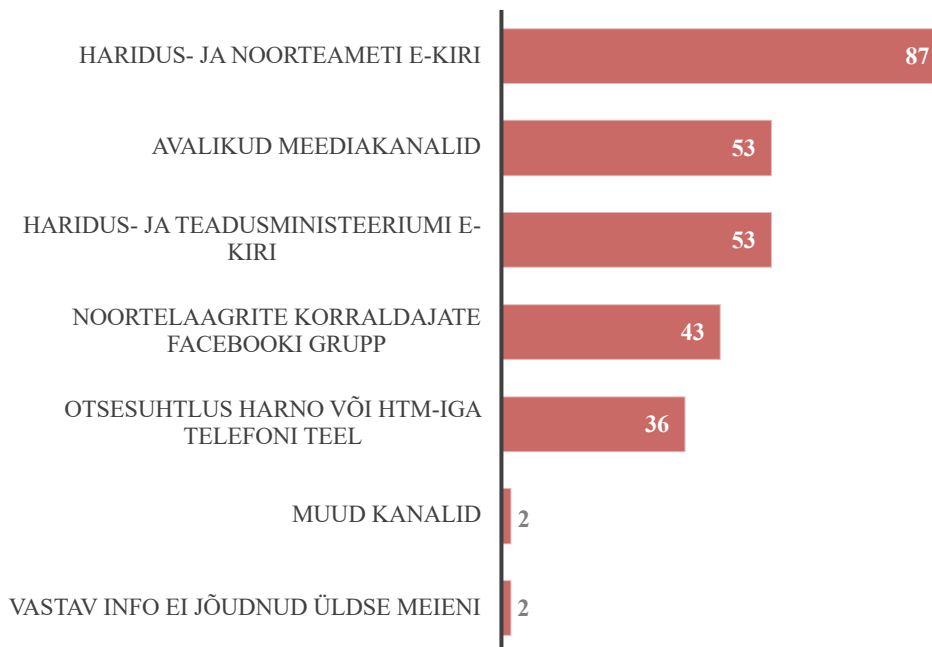
Toetusmeede andis laagrite korraldajate positiivset impulssi, et nende tegevust on märgatud riiklikult:

„Positiivne on ikkagi kokkuvõttes see, et noorte laagreid märgati ja seda toetati.“

3. Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tegutsemine kriisiolukorras

Info organisatsioonile Covid19 kriisiga seonduvatest kehtinud piirangutest jõudis perioodil 12.03-31.08.2020 püsi- ja projektlagritele korraldajateni kõige sagedamini Haridus- ja Noorteameti e-kirjade kaudu, mida mainis pea 90% vastajatest (joonis 6). Enam kui pooled uuringus osalenud teenusepakkujad said infot ka avalikest meediakanalitest ning Haridus- ja Teadusministeeriumi e-kirjadest, 43% jõudis vastav teave noortelaagrite Facebooki grupi vahendusel ning enam kui kolmandik oli sel teemal suhelnud Haridus- ja Teadusministeeriumi või Haridus- ja Noorteametiga telefoni teel. Muu infokanalina mainiti täiendavalt linnavalitsust.

Kuna vastav info ei jõudnud üldse vaid 2% vastajatest, võib öelda, et üldine informeeritus antud perioodil kehtivatest piirangutest oli hea.

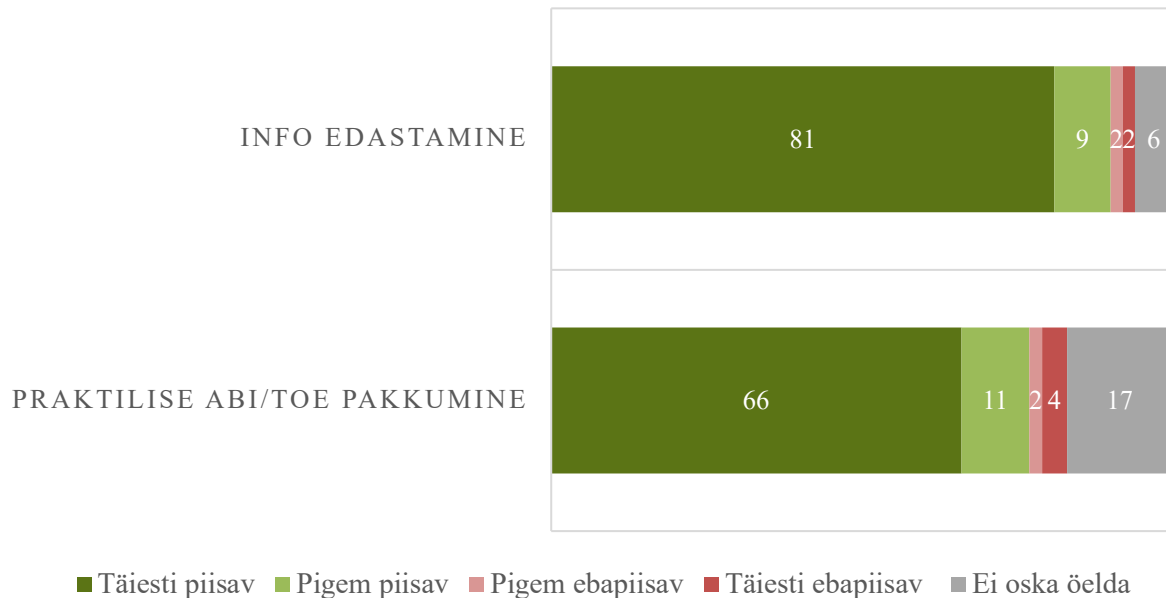

Joonis 6. Perioodil 12.03-31.08. 2020 organisatsioonile kehtinud Covid19 kriisiga seotud piirangutest info saamise kanalid (%).

Lisaks piirangutest info saamise kanalite välja toomisele paluti püsi- ja projektlagrite korraldajatel hinnata ka Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi Covid-19 kriisi aegset info edastamist ning praktilise abi ja toe pakkumist.

Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi Covid-19 kriisi aegset info edastamist hinnati kõrgelt - 81% vastajatest pidas seda täiesti piisavaks ning 9% pigem piisavaks, samas kui rahulolematust väljendati kokku vaid 4% ulatuses (joonis 7).

Üldiselt rahulolevad oldi ka mainitud asutuste praktilise abi ja toe pakkumisega, mille leidis täiesti piisava olevat 2/3 ning pigem piisava kümnendik uuringus osalenud sihtrühmast. Rahulolematuid oli 6% ulatuses ning 17% ei osanud olukorda hinnata.

Joonis 7. Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi Covid-19 kriisi aegne info edastamine ja toe pakkumine (%).

Mõeldes sellele, mida oleks Harno ja/või HTM saanud infoliikumises paremini korraldada, toodi esile eelkõige vajadust kiirema info edastamise ja kirjadele vastamise järele, harvem mainiti vajaliku info puudumist.

Enam praktilist tuge oleks soovitud selgituste jagamises, kuidas uues olukorras tegutseda ning Terviseameti nõuetest aru saada. Samuti toodi välja, et Haridus- ja Teadusministeeriumil endal puudus täpne arusaam kehtestatud piirangute sisust ning ka tegevusplaan võinuks olla parem ja kaasavam:

„Ministeeriumil puudus täpne arusaam, mida võib ja mida mitte, plaan võiks olla parem ja arvestada tuleks arvamusega, kes seda tööd päriselt teevad.“

Fookusgrupiintervjuudes olid kõik osalejad Harno poolse kommunikatsiooniga rahul. Segadust laagrite korraldamises tekitas aga üleüldine teadmatus ja ebastabiilne olukord ühiskonnas:

„Infoliikumisega ei olnud ENTK puhul probleeme, nende poolt info levis väga hästi. Pigem oli probleem üldises ühiskondlikus infoliikumises - pigem olid lapsevanemad ettevaatlikud seoses meediakajastusega ja ei julgenud lapsi laagrisse saata.“

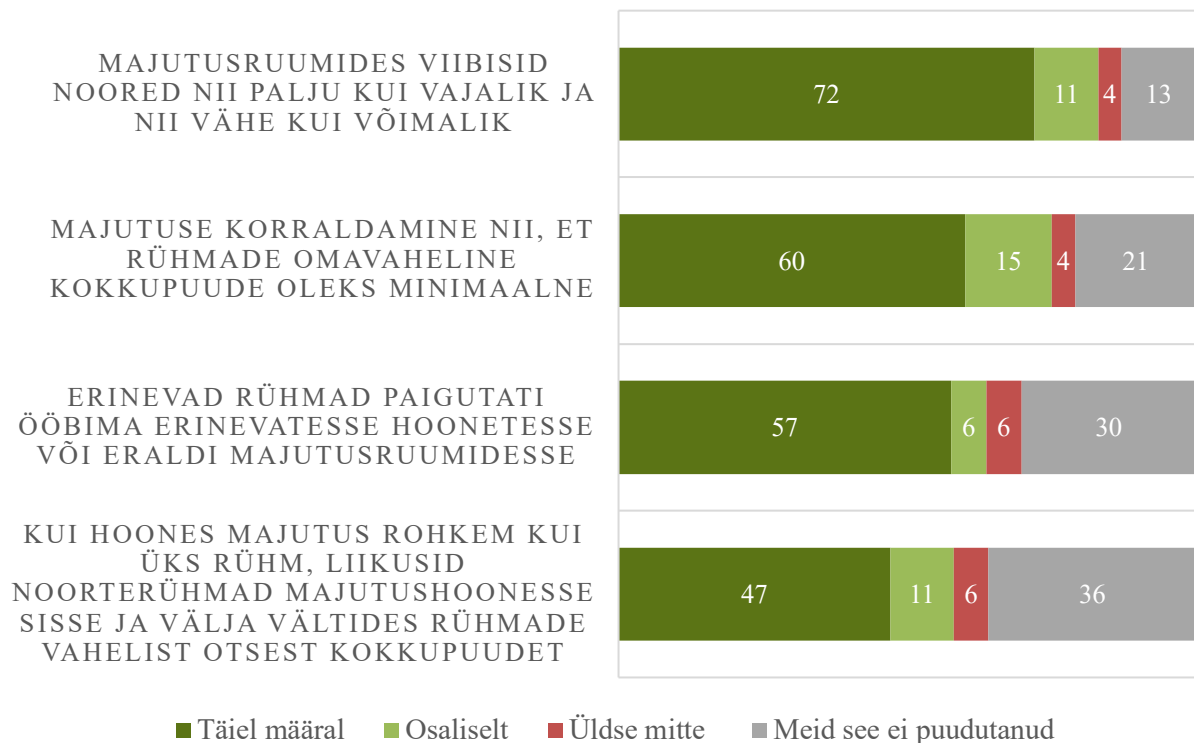
4. Noorte püsi- ja projektlaagrites lähtuvalt Terviseameti, HTMi jt soovitudele kasutusele võetud Covid-19 ennetusmeetmed

4.1 Ennetusmeetmete järgimine majutuses

Püsi- ja projektlaagrite korraldajatel paluti hinnata ka seda, mil määral õnnestus neil järgida HTMi, Terviseameti jt soovitatud Covid-19 ennetusmeetmeid noorte püsi- ja projektlaagrite majutuse, toitlustuse ja programmiliste tegevuste osas ning võtta hügieeni tagamiseks kasutusele Terviseameti jt poolt tehtud soovitusi.

Enamjaolt kinnitati kõigi valdkondade soovitude osas, et neid järgiti täiel määral, kuid samas üllatavalt sageli toodi ka välja, et erinevad nõuded laagrikorraldajaid ei puudutanud ning nende kevad-suvised laagrid toimusid ajal, mil piirangud enam ei kehtinud.

Noorte püsi- ja projektlaagrite **majutuses** suutsid korraldajad endi sõnul enim täielikult järgida noorte majutusruumides viibimist nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik (72%) (joonis 7). 60% juhtudest õnnestus täielikult korraldada majutust nii, et rühmade omavaheline kokkupuude oleks minimaalne, 57% oli täiesti võimalik paigutada erinevad rühmad ööbima erinevatesse hoonetesse või eraldi majutusruumidesse ning veidi alla poole juhtudest toimis hästi hoones enam kui ühe rühma ööbimisel noorterühmade liikumine majutuskohast sisse ja välja omavahelist kokkupuudet vältides.

Joonis 7. Terviseameti, HTMi jt soovitatud Covid-19 ennetusmeetmete järgimise õnnestumine noorte püsi- ja projektlaagrite majutuses (%).

Osaliselt õnnestus sagedaimini täita majutuse korraldamist rühmade omavahelise minimaalse kokkupuutega (15%) ning vähim rühmade paigutamist erinevatesse hoonetesse või majutusruumidesse ööbima (6%). Üldse ei õnnestunud erinevaid majutust puudutavaid nõudeid täita 4-6% juhtudest.

Erinevate soovitude täitmise osalise või täieliku ebaõnnatumise puhul toodi välja ka antud valdkonnas esinenud raskuste põhjused.

Majutuse korraldamisel nii, et rühmade omavaheline kokkupuude oleks minimaalne, ilmnesid probleemkohtadena suur laagris osalenud laste arv, tualeti ja pesuruumide ühiskasutus, mille puhul on raske koostada ajagraafikut ning noorte soov omavahel suhelda ning vastumeelsus gruppidesse jaotumise suhtes.

Samuti toodi välja majanduslikud raskused noorte hajutatud majutamisel:

„Kui laagrimaja on 30-kohaline ja maksta tuleb teenusepakkujale selle eest, siis kuidas saab majutada vaid 20 noort? Keegi ei maksa ju seda 10 kohta kinni.“

„Igas laagrikohas ei ole seda võimalik täita, kõik ju maksab.“

Noorte majutuskohas viibimist nii palju kui vajalik ja vähe kui võimalik takistasid kohati ilmaolud ja noorte omavaheline sotsialiseerumine. Erinevate rühmade paigutamist erinevatesse hoonetesse või eraldi majutusruumidesse ööbima pärssisid vastavate majutusvõimaluste puudus ning laste vanus, sugu ja sõpruskond.

Samuti ei õnnestunud ruumiliste piirangute ja personali puuduse tõttu alati noorterühmade liikumine majutushoonesse sisse ja välja vältides rühmade vahelist otsest kokkupuudet:

„Kui laagrimajal on üks uks, siis ei ole võimalik teineteisest mööduda koridorides ja ustel nii, et üksteist vältida.“

„Puudusid võimalused ja personal, kes peaks antud liikumisi täies mahus jälgima. Andsime endast parima.“

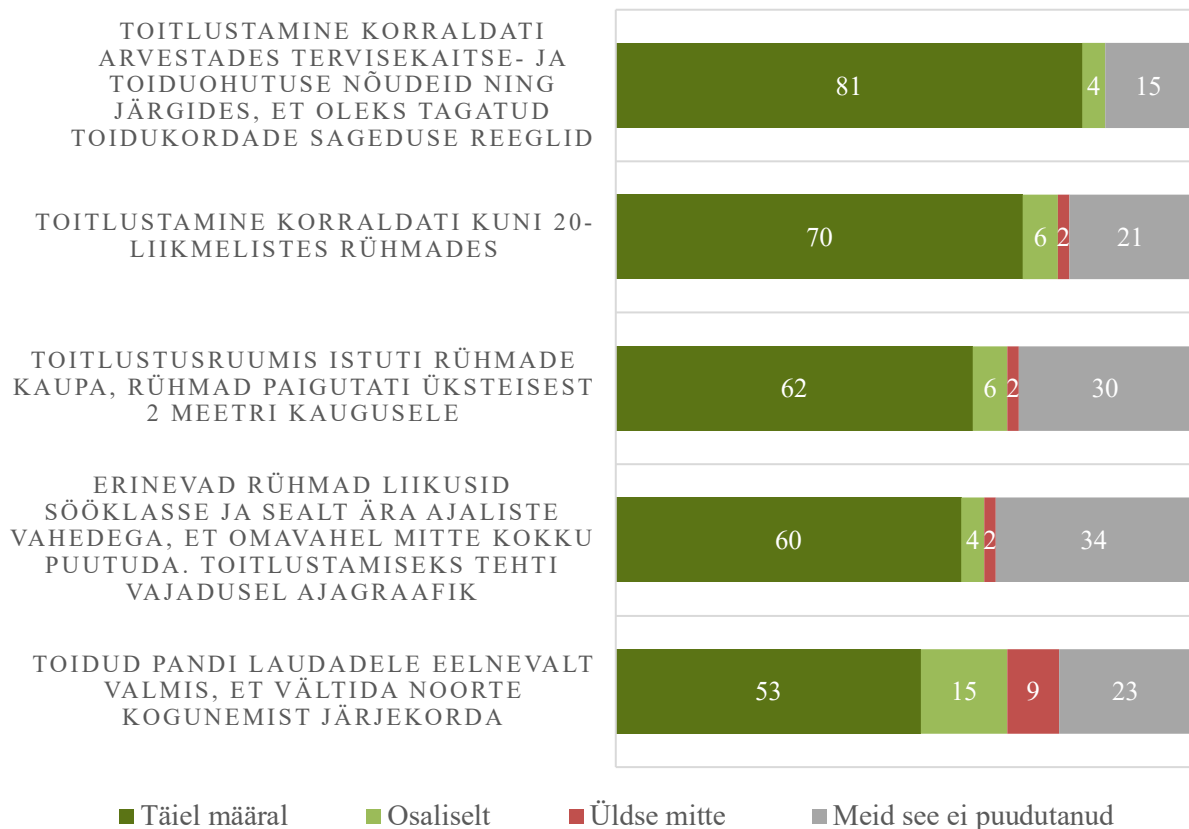
„See lihtsalt ei ole võimalik, kuna söögisaal asub ühes majutusmajaga.“

„See ei ole reaalne, et me kontrollime maja uksest sisse ja välja käimist, kes mis ajal käib.“

„Kui mul majutusasutusse ühte koridori mahub 30 last, millele on üks uks, siis kuidas ma 10 last sealt ära eraldan, see käib loogikale vastu. Minu ettepanek on teha grupid 30-sed ja 2 kasvatajat grupi kohta.“

4.2 Ennetusmeetmete järgimine toitlustuses

Noorte püsi- ja projektlaagrite toitlustuse osas õnnestus Covid-19 ennetusmeetmete järgimisel täielikult enim (81%) toitlustamise korraldamine arvestades tervisekaitse- ja toiduohutuse nõudeid ning järgides, et oleks tagatud toidukordade sagedusele kehtestatud reeglid (joonis 8).

Joonis 8. Terviseameti, HTMi jt soovitatud Covid-19 ennetusmeetmete järgimise õnnestumine noorte püsi- ja projektlaagrite toitlustuses (%).

70% ulatuses suudeti täiel määral korraldada toitlustamine kuni 20-liikmelistes rühmades, 62% juhtudest istusid noored toitlustusruumis rühmade kaupa ning rühmade vaheline kaugus oli vähemalt kaks meetrit, 60% õnnestus tagada erinevate rühmade liikumine sööklasse ja sealt ära ajaliste vahedega (vajadusel graafiku alusel) omavahel kokku puutumata ning teiste aspektidega võrreldes vähemal määral (53%) oli võimalik panna toidud laudadele eelnevalt valmis, vältimaks noorte kogunemist järjekorda.

Toitlustamist **kuni 20-liikmelistes rühmades** ei õnnestunud alati korraldada ruumipuudusel ning söögisaali inventari paigutuse ja ajakava tõttu. Lisaks mainiti:

„Kooli söökla ei ole väga rahul sellise mõttega, kus 100-liikmelises laagris käiakse söömas 20 kaupa, tekib olukord, kus igale vahetusele tuleb eraldi sooja sööki valmistada.“

Toitlustusruumis **rühmade kaupa üksteisest 2 meetri kaugusel istumisel** tekkisid raskused laste ühel ajal ja samas tempos söömise korraldamisel:

„Suures sööklas istuti oma rühmade kaupa laudades, vahed võisid kohati olla väiksemad kui täpselt 2 meetrit, kuid päris kõik ei jõudnud ka kunagi korraga sööma ja näiteks väiksemad lapsed lõpetavad söömise tunduvalt kiiremini kui suuremad, ehk sööklas oli õhku, mitte punnis lapsi täis.“

„Meile kõige raskem oli hoida rühma koos söögi ajal, et välja ei oleks mindud enne, kui kõik on oma söögi lõpetanud.“

Erinevate rühmade liikumine sööklasse ja sealt ära ajaliste vahedega omavahel kokku puutumata ei toiminud vastavate võimaluste puudumise (nt söökla suurus ja uste arv) tõttu. Lisaks kirjeldati selles osas tekkinud olukorda alljärgnevalt:

„Lapsed. Me võime ju teha igasuguseid graafikuid, et lapsed peseksid rühmade kaupa käsi ja liiguksid oma rühmaga koos. Väldiksid olukordi, kus kätepesusaba on üksteise seljas oi oi kui pikk, aga tegelik olukord võib lõpus ikkagi natukene teistsugune olla. Seda eriti laagri lõpupoole. Kokkuvõttes laagri alguses pigem toimus olukord, kus lapsed liikusid vahedega sööma ja sealt ära paremini. Samas päris mäsuks ka ei läinud, kuna kõigi treeningud lõppesid erinevalt, ehk puudus võimalus kõik korraga sööma minna.“

Toitlustamise korraldamine arvestades tervisekaitse- ja toiduohutuse nõudeid ning tagades toidukordade sagedusele kehtestatud reeglite täitmist ei olnud alati võimalik, kuna toiduajad antakse ette toitlustaja poolt ning kohati ei olnud võimalik toitlustada kahte eraldi gruppi ühe tunni jooksul.

Enim probleeme tekitanud **toitude laudadele eelnevalt valmis panemist** noorte järjekorda kogunemise vältimiseks ei kasutatud mitmetel juhtudel seetõttu, et kuumade roogade serveerimisel ei peetud võimalikuks toitu eelnevalt laudadele valmis panna, efektiivsemaks peeti järjekordade hajutamist ning leiti, et eri vanuses laste söögikogused on erinevad. Lisaks toodi välja järgnevad põhjused:

„See ei ole võimalik, kuna catering teenindajaid on üks ja laager ei suuda kinni maksta igale lauale teenindaja teenust.“

„Söömaaeg on laagris püha aeg, seda oodatakse ja kogunetakse juba varakult sissepääsu ootama.“

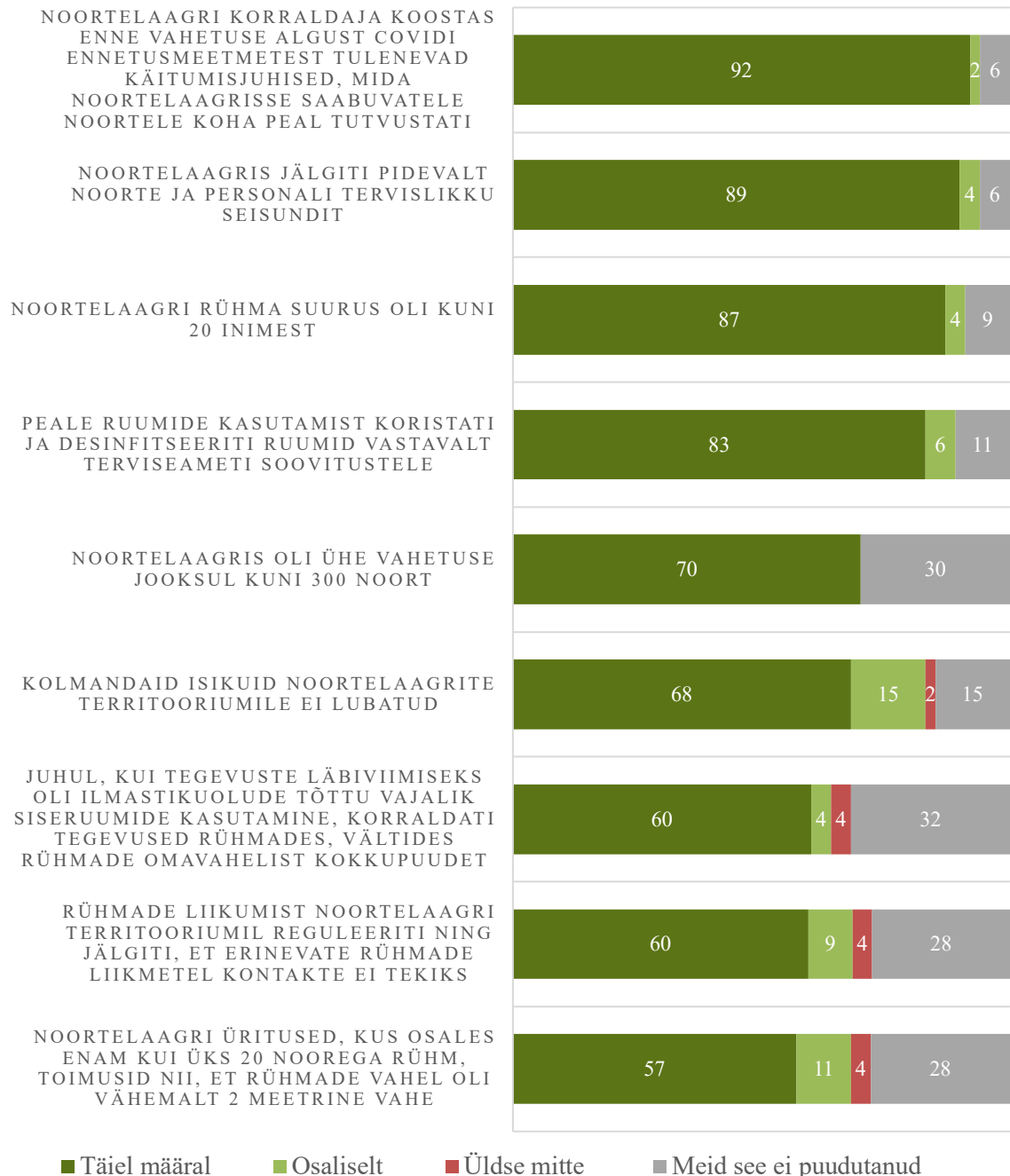
4.3 Ennetusmeetmete järgimine programmilistes tegevustes

Noorte püsi- ja projektlaagrite programmiliste tegevuste osas koostas 92% uuringus osalenud laagrikorraldajatest enne laagrivahetuse algust Covid ennetusmeetmetest tulenevad käitumisjuhised, mida laagritesse tulnud noortele kohapeal ka tutvustati (joonis 9). Pea 90% ulatuses suudeti pidevalt jälgida ka noorte ja laagripersonali tervislikku seisundit ning kehtestada rühma suuruseks kuni 20 noort. Peale ruumide kasutamist vastavalt Terviseameti soovitudele ruumide koristamine ja desinfitseerimine õnnestus täiel määral 83% laagrikorraldajatest. Samuti peeti kinni ühe laagri kuni 300 osaleja piirmäärast.

Kolmandate isikute noortelaagrite territooriumile mitte lubamine õnnestus täielikult pea 70% juhtudest, 15% ulatuses osaliselt ning 2% ei suudetud seda tagada.

Noortelaagri üritused, kus osales enam kui üks 20 noorega rühm, toimusid nii, et rühmade vahel oli vähemalt 2 meetrine vahe.

60% laagrikorraldajaid suutis ilma rühmade vahelise kokkupuuteta korraldada nii ilmastikuolude tõttu siseruumidesse üleviidud tegevused kui rühmade liikumise laagri territooriumil. Veidi vähemal määral (57%) õnnestus läbi viia enam kui ühe 20-liikmelise noorterühmaga üritused, hoides rühmade vahelist 2-meetrist distantsi.

Joonis 9. Terviseameti, HTMi jt soovitatud Covid-19 ennetusmeetmete järgimise õnnestumine noorte püsi- ja projektlagrite programmilistes tegevustes (%).

Kuni 20-liikmelisest noortelaagri rühma suurusest ei õnnestunud alati kinni pidada laagrikoha eripära ning spordivõistkondade suuruse tõttu.

Fookusgrupis toodi lisaks välja järgnev:

„Ma pean tegema osa üritusi laagri siseselt ikkagi 150 inimesele. Osasid asju ma saan teha rühma põhiselt, aga paljud tegevused on sellised, et ma ei hakka tegema eraldi 20 lapsele - diskod, matkad jne.“

Noortelaagri territooriumil rühmade liikumise reguleerimine ning erinevate rühmade liikmete vaheliste kontaktide vältimine ei toiminud alati järgnevatel põhjustel:

„Rühmadel olid omad ja erinevad graafikud, kuid söömine, hommikune rivistus ja õhtune üritus olid kõigil ühised, ehk mingisugune minimaalne kokkupuude ikkagi toimus. Kuigi jah, igalepoole liiguti erinevatel aegadel ja nõ graafiku alusel.“

„2+2 reeglit ei ole võimalik reaalsuses laagrites kasutada, va söömisel. Meil on nt 200 last, siis oleks meil järjekord Tallinnani välja.“

„Personali puudus, kes suudaks hallata täielikult noorte enda initsiatiivil kontakti.“

Mõningatel juhtudel käisid siiski laagri territooriumil ka **kõrvalised isikud**, kelleks olid valdavalt lapsevanemad, aga ka väliskülalised:

„Lapsevanemad soovivad oma esmakordselt laagrisse saabunud last toetada koti lahtipakkimisel, voodi tegemisel, rääkida kasvatajaga, tutvuda laagritingimustega jne.“

„Lapsevanemaid ei saanud jõuga ära keelata oma last nägemast.“

„Laagrivahetusse olid planeeritud mõned väliskülalised oma programmidega. Neid ära ei jätetud, küll aga täitsid kõik tervisedeklaratsiooni.“

Kõrvaliste isikute laagri territooriumil viibimise keelu positiivse küljena nähti laste kiiremat iseseisvumist:

„Minu arvates oli Terviseameti nõuete positiivne pool see, et lapsevanemad ei kippunud enam laagritesse, see aitab iseseisvumisele palju kaasa.“

Enam kui ühe noorterühma osalusel toimunud laagriürituste puhul ei õnnestunud alati tänu laagri iseloomu või tegevuste eripärade tõttu hoida ka **rühmade vahelist kahemeetrist vahet**:

„Meil on telklaagrid ja mõnede loodustegevuste puhul seguneti.“

„Teatud tegevusi ei saanud muudmoodi korraldada, kuid alati oli inimeste hajutatust maksimaalne võimalik.“

Laagris väiksemates omavahel distantsi hoidvates rühmades tegutsemise nõude valguses toodi fookusgrupis välja ka see, et laager algab ühise bussisõiduga:

„Tegelikult, mis oli regulatsioonist puudu, oli see, et laager hakkab pihta juba bussisõidust, seal juba lapsed puutuvad tegelikult omavahel kokku. Pärast neid laiali lüüa, tekib küsimus, kas see on enam vajalik.“

Ruumide väiksuse tõttu osutus kohati probleemseks ka **siseruumide kasutamisel rühmade omavahelise kokkupuute vältimine**:

„Kui on üks saal, siis ei ole see võimalik – see on laager.“

„Puuduvad sellised ruumid, kus kõike seda pakkuda, kasutasime fantaasiat.“

Peale ruumide kasutamist nende **vastavalt Terviseameti soovitustele koristamise ja desinfitseerimise** osas toodi välja, et ruumide koristamine on alati olnud laagrites elementaarne ning desinfitseerimisele eelistati ruumide tuulutamist ja käte pesemist.

Ka käitumisjuhiste koostamise ja tutvustamise ning töötajate ja laagrites osalejate tervisliku seisundi jälgimise osas toodi mõningatel juhtudel välja, et seda on tehtud juba varasematel aastatel ning seega need aspektid tavapärasest erinevat lähenemist ei vaja.

Tervisliku seisundi jälgimisel leiti, et laagris olijate pidev kraadimine ei ole siiski vajalik:

„Mina arvan, et Terviseameti soovitused olid ennatlikud ja asjakohased. Kuid samas osad reeglid, nt kraadimine - me kraadisime kaks vahetust ära ja edaspidi tundus, et see ei ole siiski vajalik. Kui mõni laps ütles, et ta tunneb end halvasti, siis me kraadisime.“

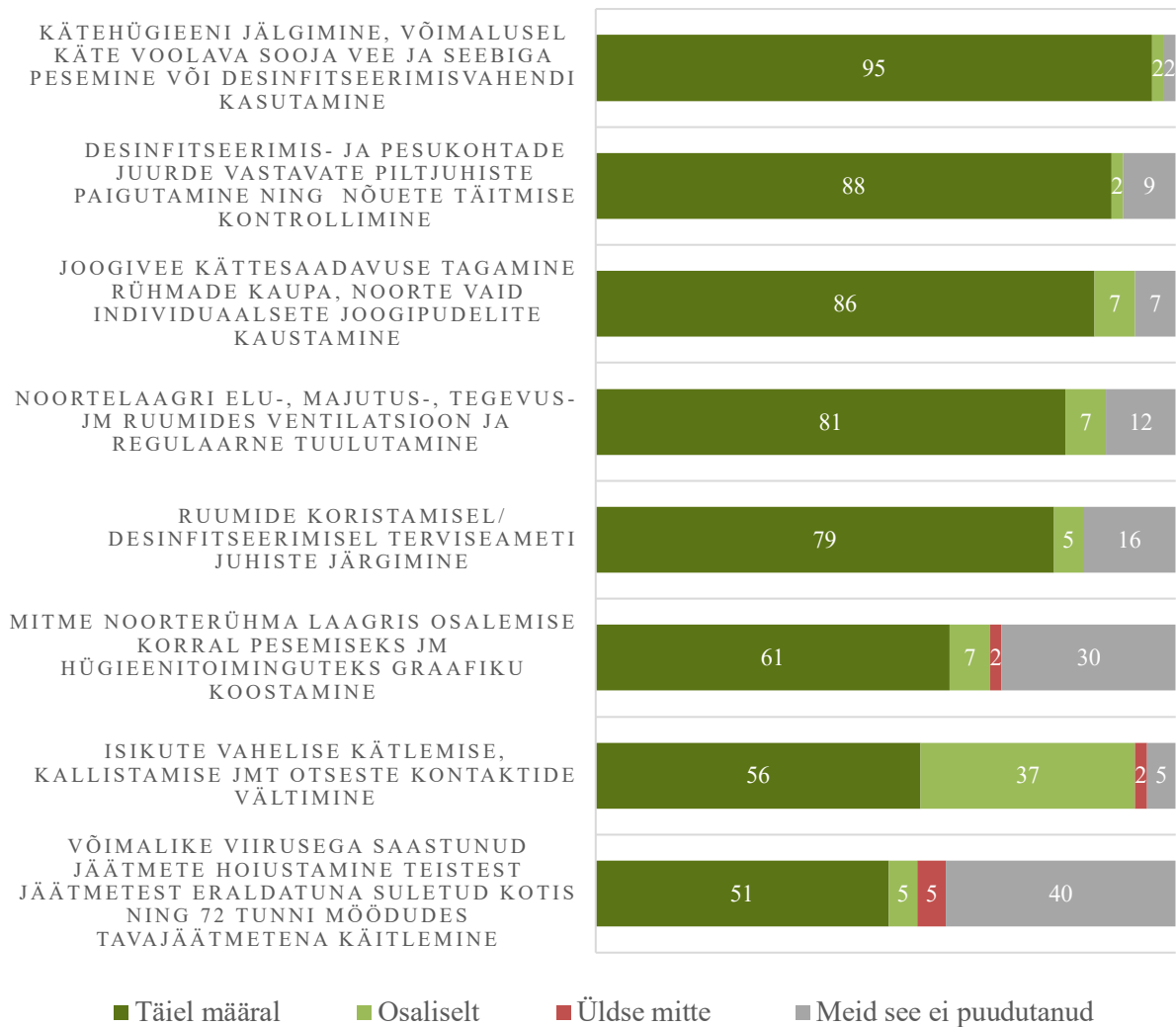
4.4 Ennetusmeetmete järgimine hügieeni tagamiseks

Noorte püsi- ja projektlaagrites hügieeni tagamiseks Terviseameti jt poolt tehtud soovituste kasutuselevõtul toimus enim - 95% ulatuses - kätehügieeni jälgimine ning võimalusel käte voolava sooja vee ja seebiga pesemine või desinfitseerimisvahendi kasutamine (joonis 10).

Veidi alla 90% laagrikorraldajatest kinnitas ka desinfitseerimis- ja pesukohtade juurde vastavate piltjuhiste paigutamist koos nõuete täitmise kontrollimisega ning joogivee kättesaadavuse tagamist rühmade kaupa koos individuaalsete joogipudelite kasutamisega.

Ligi 80% ulatuses suudeti täiel määral täita noortelaagri elu-, majutus-, tegevus- jm ruumides ventilatsiooni ja regulaarset tuulutamist ning ruumide koristamisel ja/või desinfitseerimisel Terviseameti juhiste järgimist.

Mõnevõrra vähemal määral õnnestus samas järgida kallistamise, kätlemise jm otsekontaktide vältimist, mitme noorterühma laagris osalemise korral pesemiseks jm hügieenitoiminguteks graafiku koostamist ning võimalike viirusega saastunud jäätmete (sh isikukaitsevahendid) hoiustamist teistest jäätmetest eraldatuna suletud kotis ning 72 tunni möödudes tavajäätmetena käitlemist. Viimase nõude puhul leidis ka enim vastajaid (40%), et see nõue nende korraldatud laagreid ei puudutanud.

Joonis 10. Terviseameti jt hügieeni tagamiseks tehtud soovitude järgimise õnnestumine noorte püsi- ja projektlaagrites (%).

Terviseameti jt hügieeni tagamiseks tehtud soovitude järgimise mitte täielikku toimimist põhjendati desinfitseerimisvahendite negatiivse mõjuga noortele ning välise kontrolli võimaluste piiratusega:

„Defitseerimisvahendite mõju noortele, punetavad silmad, allergiad jne. Kasutasime hügieeni mõistes kätepesu, kuigi laagris on see alati olnud olulisel kohal.“

„Suure territooriumi puhul ei näe igale poole, et kontrollida, omavastutus suur.“

„Kõik võimalused on olemas, kätepuhtuse 100% kontroll toimub aastaid söögisaali sisenemisel ja muidugi jooksvalt tegevuste käigus, aga laager ei ole kasvatusasutus, et kogu aeg hõikame kätepesu, kätepesu, kui hügieenist kinnipidamist ei ole kodust kaasa antud ega see laagris ka ei parane.“

Enim raskusi esines aga noorte vaheliste otsekontaktide ja kallistamise vältimisel. Põhjendustena toodi enim esile, et lapsed on harjunud kallistama, unustavad reeglid kiiresti ning neid ei jõua pidevalt jälgida:

„7-12-aastased unustavad korraldused kiiresti.“

„Kahjuks paljud tegevused, mis noortele meeldivad, keelasime see aasta ära, kuid arusaadavatel põhjustel ununesid noortel antud reeglid, sest ei mõistetud selle vajalikkust. Samuti ei ole võimalik kasvatajatel 24 h järelvalvet sooritada, kas keegi kätleb või kallistab.“

„Telklaagri puhul ei näe igale poole.“

Samuti ei õnnestu alati füüsilisi kontakte vältida nii teatud spordialade kui nooremate laste eripärade tõttu:

„Paraku eriti väiksemate laste lohutamiseks 2 meetri kauguselt ilusate/lohutavade sõnade ütlemisest ei piisa.“

„Me tegeleme kahevõitlusalaga, seega kontakt on vältimatu.“

4.5 Haigusjuhtumid laagrites

Laagris osalejate haigestusjuhtumeid esines 19% laagrikorraldajatel.

Tekkinud haigusjuhtude puhul edastati info Terviseametile, isoleeriti haigestunud, saadeti lapsed terviseprobleemide korral laagri arsti juurde, kutsuti vanemad lastele laagrisse järele ning tehti ka Covid testid:

„Kahel noorel tekkis viimasel päeval väike köha. Tegid ka testid, mis olid negatiivsed. Aga haigustega tavapäraselt eraldasime noored grupist ja kraadisime ja hoidsime silma peal lapsevanemate tulekuni.“

„Külmetus, lapsele tellisime lapsevanema järgi kohe samal päeval. COVID-it ei olnud.“

„Oli üks laps, kellel tõusis palavik, eraldasime ta omaette pereruumi ning vanemad tulid lapsele järele. Test oli negatiivne.“

Fookusgruppidest ilmnes, et laagrikorraldajate arvates võiks **Covid juhtumi ilmnemisel olla selgemad juhised**, kuidas käituda. Selged juhised aitavad vältida olukordi, kus laagrikorraldaja satuks avalikkuse rünnaku alla, kuna ta tegi midagi teadmatusest valesti.

„Mis teha siis, kui keegi laagris haigestub, kas ma saadan ta koju või peaksin karantiinis ta laagris hoidma?“

„Koroonajuhtumi või kahtluse puhul võiks laagrikorraldajale anda selged juhised, kuidas käituda antud olukorras. Olukorra lahenduskäik võiks olla sarnane praegusele koolide süsteemile, kus kool teavitab Terviseametit, kes siis annab konkreetset juhised edaspidiseks käitumiseks.“

„Tegelikult me olime väga suure riski all, et kui me korraldame laagri ja seal tekib kolle, siis on kohe laager negatiivse ründe all, ka meedias ja ilmselt edaspidi osaleks laagris veel vähem lapsi. Riskid olid väga suured.“

Probleemina nähti ka Covidi haigusjuhtude korral terve laagrivahetuse isolatsiooni saatmist ning järgnevate laagrivahetuste toimumise ohtu seadmist:

„Probleem on minu arvates see, et kui keegi oleks haigestunud, siis oleks laager pandud isolatsiooni 10-ks päevaks, siis ei oleks saanud ka teine vahetus laagrisse tulla.“

„Meil oli üks koolitaja kontaktne, pidime kogu laagri koju saatma. Me ei tahtnud võtta riski endale, et äkki on positiivne ja jääb keegi haigeks. Suur vastutus on just laagrijuhil. See juhtus veel laagri esimesel päeval, see mõjutas ka finantsilist poolt. Laagrijuhina ma jälgisin väga pingsalt Terviseameti nõudeid ja nõudsin ka seda teistelt, sest riskid olid väga suured.“

Võimaliku Covid juhtumi puhul peeti oluliseks ka koostööd lastevanematega:

„Kui lapsel oli haigus, siis me isoleerisime nad kohe ära ja palusime lastevanematel lapsele kohe järgi tulla.“

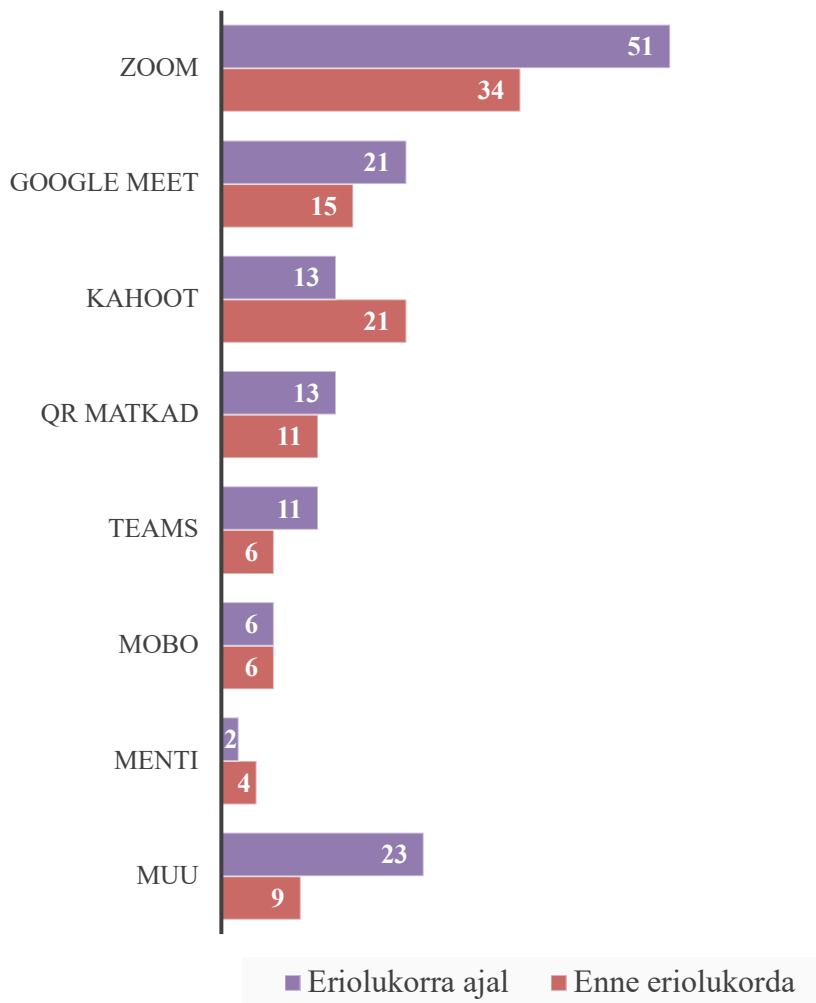
„Me küsisime lastevanematelt ja koolijuhilt, kust lapsed tulid, et mida nemad arvavad - me ei saa ju lapsi kinni hoida, kui nemad seda ei soovi.“

Laagrikorraldajate hinnangul on pandeemia olukorras suureks ohuallikaks laagri töötajad, kes ei viibi 24 h laagris:

„Tegelikult mulle tundub täna, et suurim ohuallikas laagris on töötajad, kes võivad laagrisse viiruse tuua, samuti ka raskemalt põdeda kui lapsed.“

5. Nutika noorsootöö võimalused ja infotehnoloogilised lahendused

Erinevatest nutika noorsootöö võimalustest ja infotehnoloogilistest lahendustest olid noorte püsi- ja projektlaagrite korraldajad kasutanud nii enne eriolukorda kui selle ajal kõige sagedamini Zoomi, mis võimaldab nii korraldada koosolekuid kui viia veebis läbi huviringe ja treeninguid (joonis 11).

Joonis 11. Nutika noorsootöö võimaluste ja infotehnoloogiliste lahenduste kasutamine enne eriolukorda ja eriolukorra ajal (%).

Populaarsuselt teisel kohal oli enne eriolukorda veebimängukeskkond Kahoot ning eriolukorra ajal veebikoosolekute abivahend Google Meet. QR Matkade, Teamsi ja Mobo rakendusi kasutati vähemal määral.

Eriolukorra ajal suurenes märkimisväärselt Zoomi kasutamine ning populaarsus kasvas ka teiste veebikoosolekute platvormide – Google Meeti ja Teamsi – puhul, samas kui mängukeskkonda Kahoot kasutati eriolukorra ajal varasemast vähem.

Eriolukorra ajal kasvas hüppeliselt ka muude suhtluskeskkondade kasutamine nagu Messenger, Facebook, Skype ja Google Classroom.

Nutika noorsootöö ja/või infotehnoloogiliste võimaluste ja lahenduste kasutuselevõttuga korraldati erinevaid koosolekuid, fotojahti, viktoriine, maastikumänge, matkasid, videotreeninguid, üldfüüsilisi treeninguid MOBO radadel, töötubasid, distantsõpet, info jagamist laagrikasvatajatega, Kahoot-orienteerumist, videojuhendeid, virtuaalreaalsuse töötuba, ürituste edastamist ning telefonide ja suhtlusvõrgustike abil toimuvaid sündmuseid.

Fookusgruppides ilmnes aga, et laagrikorraldajate hinnangul on **laagrid üks noorsootöö tegevusi, kus ei peaks IT-lahendusi kasutama**. Laagrid on pigem looduses viibimiseks ja sotsialiseerumiseks. Laagrites tegeletakse pigem laialt levinud probleemiga noorte hulgas, milleks on nutisõltuvus. Laagrikorraldajate hinnangul ei ole IT-lahenduste toomine laagritesse põhjendatud ega eesmärgipärane:

„Noortelaagrid on suvel, kus on oluline see, et viibitakse vabas õhus. Õppetööd me klassikalisel viisil läbi ei vii. Mõnda väikest asja oleme teinud nt orienteerumist, pildistamist jms. Covidiga seoses me infotehnoloogilisi vahendeid lisaks ei kasutanud.“

„Minu hinnangul ei soovi ükski laager lapsi viia infotehnoloogia vahendite juurde, pigem me tahaks vähendada ekraanides olemist. Pigem on laagri eesmärk väärtustada sotsiaalset poolt.“

„Meie laagris on ka nii, et ekraanid me soovitame koju jätta, kui telefon on kaasas, siis see on hoiul kasvataja käes. 30 min päevas saavad nad seda kasutada. Kolm päeva võib-olla on neil igatsus, 4. päeval enam nad ei igatse niivõrd. Praegu ma näen oma töös, et tegelikult on lapsed väsinud sellest nutimaailmast ja nad tahavad reaalseid kontakte.“

„Meil oli ka olukord, kus talvelaager jäi ära ja oli arutelu koht, et äkki teeme selle veebivormis, kuid otsustasime, et see ei ole ikkagi õige - palju läheb kaduma ja lapsed on nutist väsinud.“

„Minu arvates on vastuolu, et ühelt poolt me räägime, kui suur probleem on nutisõltuvus ja teiselt poolt me räägime, et noorsootööd võiks teha online? Laager on ikkagi üks väheseid kohti, kus selle nutisõltuvuse probleemiga tegeletakse.“

KOKKUVÕTE

- ✓ OÜ Eesti Uuringukeskus viis 2021. aasta jaanuaris ja veebruaris Haridus- ja Noorteameti tellimusel läbi uuringu, mille **eesmärgiks** oli välja selgitada, mil määral ja viisil mõjutas Covid-19 pandeemia ja 2020. aastal kevadel kehtestatud riiklik eriolukord projekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ peamisi tegevussuundi, eelkõige noorte püsi- ja projektlaagrite tegevust.
- ✓ Uuring viidi läbi kahes osas: **kvantitatiivne ja kvalitatiivne etapp**. Uuringu kvantitatiivne osa viidi läbi veebiküsitlusena 75 projekti „Noorte tervistav ja arendav puhkus“ laagrikorraldaja seas, kes 2020. aastal oma planeeritud tegevusega jätkasid. Küsitlusele vastas 47 laagrikorraldajat, mis teeb vastamismääraks 63%. Veebiküsitluse järel viidi läbi kaks fookusgruppi, kus osales kokku 11 projekt- ja püsilaagri korraldajat.
- ✓ Küsitluse tulemustest selgus, et **perioodil 12. märts kuni 11. juuni** peatasid laagriteenuse pakkujatest täielikult tegevuse 49%, osaliselt jätkasid uue olukorraga kohandudes 17% ning 34% ulatuses jätkusid tegevused laagrikorraldajate sõnul plaanitud kujul.
- ✓ Laagriteenusest veelgi sagedamini, ligi 60% ulatuses, peatus 12. märtsist 11. juunini täiel määral **süüdmuskorraldusteenuse** pakkumine. Uue olukorra ja seatud piirangutega kohanedes jätkati samas enim **spordiklubide** tegevuse (81%) **huvitegevuse** pakkumisega (72%).
- ✓ Eelnevast juba oluliselt leebemate piirangutega **perioodil 12. juunist kuni 31. augustini** jätkati pakutavate tegevustega valdavalt kas piirangutega kohandudes või planeeritud kujul. Laagriteenuste pakkumisega jätkas ligi 60% laagrikorraldajatest plaanitud kujul ning veidi enam kui kolmandik tegi seda osaliselt, olukorraga kohandudes. Täielikult peatunud oli kõige sagedamini süüdmuskorraldusteenus (21%).
- ✓ Noorte püsi- ja projektlaagrite **abi- ja toetusmeetmetest** kasutati 2020. aasta kriisi leevendamiseks enim lühilaagrite ja -malevate kriisitoetust “Terve Eesti suvi”, mida said enam kui pooled uuringus osalejad. Pea 30% teenusepakkujatest sai erahariduse ja huvitegevuse kriisitoetust ning töötukassa töötasuhüvitist, ligi viiendik treenerite palgatoetust.
- ✓ Enam kui poolte vastajate hinnangul **aitasid olemasolevad abi- ja toetusmeetmed** leevendada pandeemia ja eriolukorra mõjusid 2020. aasta kevad-suvisel perioodil pigem piisavalt ning viiendiku arvates täiesti piisavalt. Nii pigem kui täiesti ebapiisavaks peeti vastavaid meetmeid 6% ulatuses ning 13% puudus selles osas arvamusi.
- ✓ **Info organisatsioonile Covid-19 kriisiga seonduvatest kehtinud piirangutest** jõudis perioodil 12.03-31.08.2020 püsi- ja projektlaagritele korraldajateni kõige sagedamini Haridus- ja Noorteameti e-kirjade kaudu, mida mainis pea 90% vastajatest.

- ✓ Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi Covid-19 **kriisi aegset info edastamist** hinnati kõrgelt - 81% vastajatest pidas seda täiesti piisavaks ning 9% pigem piisavaks, samas kui rahulolematust väljendati kokku vaid 4% ulatuses. Mainitud asutuste praktilise abi ja toe pakkumise leidis täiesti piisava olevat 2/3 ning pigem piisava kümnendik sihtrühmast. Rahulolematuid oli 6% ulatuses ning 17% ei osanud olukorda hinnata.
- ✓ Terviseameti, Haridus- ja Teadusministeeriumi jt soovitatud Covid-19 **ennetusmeetmete järgimine** õnnestus noorte püsi- ja projektlaagrites üldiselt hästi. Enim raskusi valmistas laagrikorraldajatele majutuse korraldamine nii, et rühmade omavaheline kokkupuude oleks minimaalne, toitude panemine laudadele eelnevalt valmis, et vältida noorte kogunemist järjekorda, kolmandate isikute laagrite territooriumile mitte lubamine ning noorte vahelise kallistamise jm otseste kontaktide vältimine.
- ✓ Erinevatest **nutika noorsootöö võimalustest ja infotehnoloogilistest lahendustest** olid noorte püsi- ja projektlaagrite korraldajad kasutanud nii enne eriolukorda kui selle ajal kõige sagedamini Zoomi. Populaarsuselt teisel kohal oli enne eriolukorda Kahoot ning eriolukorra ajal Google Meet. QR Matkade, Teamsi ja Mobo rakendusi kasutati vähemal määral.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

Uuringust selgus, et laagrite korraldamisel oli 2020. aasta suvel palju ebakindlust, samas alates juuni keskpaigast kuni suve lõpuni peatas oma tegevuse erinevates valdkondades vaid 4-5% laagrikorraldajatest. Laagrikorraldajad tõid piirangutega kohanemiseks tehtud muudatustena välja peamiselt osade laagrivahetuste ära jätmist, laagrite toimumise edasi lükkamist, osalejate arvu vähendamist, tavapärasest väiksemates gruppides tegutsemist ning üldist kehtivatele Terviseameti jm nõuetele vastavat tegutsemist.

Püsi- ja projektlaagrite korraldajate hinnangul raskendas osalejate arvu vähenemine kõige enam laagrite finantsilist olukorda ja tegevuste planeerimist. Osaliselt saadi abi erinevatest abi- ja toetusmeetmetest - enim lühilaagrite ja -malevate kriisitoetusest “Terve Eesti suvi”, mõnevõrra vähem erahariduse ja huvitegevuse kriisitoetusest ning töötukassa töötasuhüvitisest. Majutusettevõtjate täiendav kahjude hüvitamine sai osaks üksikutele ning Kredexi toetusmeetmeid taotles 2%, kuid ei saanud ükski uuringus osaleja. Vaid ligi kümnendik laagrikorraldajatest hindas abi- ja toetusmeetmeid pigem või täiesti ebapiisavaks.

Haridus- ja Noorteameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi Covid-19 kriisi aegse info edastamisega ja toe pakkumisega olid laagrite korraldajad üldiselt rahul. Mõned laagrikorraldajad pöörasid tähelepanu sellele, et ministeeriumi poolsed otsused oleks võinud kriisi olukorras olla kiiremad ning tegevusplaan parem ja kaasavam.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Terviseameti soovitatud Covid-19 ennetusmeetmete järgimisega ei olnud laagrite korraldajate hinnangul väga suuri probleeme. Mõnedest reeglitest kinnipidamist raskendasid varieeruvad majutustingimused erinevates hoonetes, erinevate sissepääsude ja suurte ühisruumide puudus, tualettide vähesus, kontaktide vähendamise puhul laste arv laagrites, laste vanus ning sõpruskond laagris, personali puudus reeglitest kinnipidamise pidevaks jälgimiseks, ajagraafiku jälgimine toitlustuses, sooja toidu serveerimine portsjonite kaupa (kuna lapsed söövad erinevaid koguseid ja toit jahtub), kõrvalisi isikuid ei olnud alati lihtne eemal hoida (esinejad, laspevanemad) ning hügeenitarvete kõrge hind.

Uuringust selgus, et laagrite korraldajate hinnangul oli Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Terviseameti soovitatud Covid-19 ennetusmeetmete kirjeldus arusaadav, kuid edaspidi tuleks täpsemalt kirjeldada, mida laagris Covid juhtumi ilmnemisel teha tuleks. Selged juhised aitavad vältida olukordi, kus laagrikorraldaja satuks avalikkuse rünnaku alla, kuna käitutakse teadmatusest valesti.

Kuna Covid-19 tõttu on nii noorsootöös kui hariduses hakatud kasutama palju erinevaid IT-lahendusi, siis uuriti ka laagrite korraldajatelt, kuid võrd nad kasutasid enne eriolukorda ja eriolukorra ajal erinevaid nutika noorsootöö võimalusi ja infotehnoloogilisi lahendusi. Kõige populaarsemaks lahenduseks ostus Zoom, mille kasutamine kasvas märkimisväärselt eriolukorra ajal. Lisaks Zoomile kasvas eriolukorra ajal ka teiste veebi suhtluskeskkondade – Google Meeti ja Teamsi – kasutamine. Mainitud suhtluskeskkondade vahendusel viidi

eriolukorra ajal läbi nii koosolekuid kui huvi- ja sporditegevust (distsantsõpe ja videotreeningud).

Samas selgus uuringust, et laagrid on üks noorsootöö tegevusi, kus laagrikorraldajate hinnangul ei peaks IT-lahendusi kasutama. Laagrite eesmärk on rohkem looduses viibimine ja sotsialiseerumine ning seal tegeletakse pigem nutisõltuvuse tagajärgedega. Laagrikorraldajate hinnangul ei ole IT-lahenduste toomine laagritesse põhjendatud ega eesmärgipärane.

Ebastabiilse olukorra jätkudes ning püsi- ja projektlaagrite jätkusuutlikkuse tagamiseks teevad uurijad lähtuvalt uuringu tulemustest järgmised ettepanekud:

- 1) Toetada laagreid sihtotstarbeliselt, eelkõige halduskulude osas, kuid ka palga-, tegevus- ning rendipindade osas.
- 2) Kaasata toetusmeetmete väljatöötamisel erinevaid osapooli: erinevatest valdkondadest lühi-, püsi-, projektlaagrite korraldajaid, ametnikke jne.
- 3) Kommuniqueerida ja põhjendada väljatöötatud toetusmeetmete eesmärki kõikidele osapooltele, sh antud valdkonnas tegutsejatele, kelle tegevus ei ole abikõlbulik (nt lühilaagrite toetusmeetme põhjendamine püsilaagrite korraldajatele).
- 4) Vajadusel toetada ärajäävaid laagrivahetusi ja mittetäitunud laagrikohti.
- 5) Eelistada esmajärjekorras toetuste määramisel pikaajaste kogemustega, noorsootöö nõuetele vastavaid laagrite korraldajaid eesmärgiga toetada kvaliteetset noorsootööd.
- 6) Planeerida mõistlikult toetusperioodi eriolukorras, kus laagreid ei ole võimalik korraldada alati planeeritud ajal, nt pikendada toetusperioodi järgmisse aastasse.
- 7) Toetusmeetmed uutele laagrikohtadele ei tohiks välja tulla keset suve, mil noored on suvepuhkusel ja põhilistest laagrisse värbamise infokanalitest (kool ja noorsootöö tegevused) eemal. Liiga lühike etteteatamise periood toetusmeetmest ei soodusta ka kvaliteetsete laagrite korraldamist.
- 8) Toetada vähekindlustatud peredest lapsi, kuid anda neile suunatud toetusmeetme puhul rohkem aega nende lasteni jõudmiseks (koostöö KOViga võtab aega). Kaaluda tasub, kas ja kui vajalik on kõikidele lastele tasuta laagrite korraldamine.
- 9) Toetuste määramisel ei tohiks tekitada ebavõrdset seisut laste seas, kompenseerides osade laste laagri osalustasu suurema summaga kui teiste puhul.
- 10) Kui riik toetab laagrite korraldamist nii, et kõik kulud lapse pealt peaks olema kaetud, ei tohiks laagrikorraldaja nõuda lapselt laagris osalemise eest lisatasu kasumi eesmärgil.
- 11) Töötada laagrikorraldajatele korrektseks toimimiseks ja üldise halvaksapanu alla sattumise vältimiseks välja konkreetset juhised laagrites aset leidvate haigusjuhtumite lahendamiseks.